КАНАДИЙСКИМ РУСИНАМ

НАПИСАВ

Митрополит Андрей Шептицкий.

ЖОВКВА
Печатня ОО. Василиян
1911.

Вступне слово.

Я обіцяв, будучи в Канадї, що як лиш верну домів, буду старати ся о те, щоб більше наших сьвящеників до Вас поїхало. Перший поїхав о. Єрми, котрий, як думаю, вже днесь в Торонто в Онтарії працює, а може принагідно до Монтреаль доїзджає. Другий їде О. Ваньо, котрий і то письмо моє з собою за море бере. Бо я й се обіцяв, що напишу для Вас книжочку, і докладно спишу всї науки сьв. нашої віри, котрі Вам треба знати, і о котрих Вам потреба памятати та і ті науки і ради, які я Вам давав будучи з Вами.

Прийміть ту книжочку так щиро, як Ви щиро мене принимали в церквах і в своїх хатах, коли я мав щастє бути з Вами і для Вас працювати. Прийміть єї так щиро, як з щирої любови до Вас писана.

Посилаючи сю книжочку до Вас, прошу Господа Бога, щоби много добра поміж Вами зробила, щоби принесла в Ваші хати сьвітло Божої науки і тепло любови Божої.

Найбільша потреба.

Не знати, мої дорогі братя, мої дорогі сестри, чи може бути на сьвітї щось, чого би більше чоловікови було потреба, як сьвітла Божої науки і тепла Божої любови.

Так, як для тїла то ясне сонечко на небі, що дає сьвітло і тепло, є так для житя потрібним, що єслиб загасло, нїхто би з нас нї одної днини на сьвітї не пожив, так для душі потреба Божої благодати, що розум просьвічає і загріває серце.

Без неї наше смертне тїло, а сто раз важнїйша від тїла душа не має надприродного житя і є близькою вічного затраченя.

У кого в душі сьвітить небесне сонце Божої благодати, той щасливий і безпечний, хотяй би не знати як тяжке мав житє.

Але хто живе без Божої благодати в тяжкім грісї, постав єго серед розкошиї і богатих цїсарских палат, щастя і супокою не знайде, а єсли перед смертию не спокутує ся, пропаде на віки.

Найбільша потреба Канадийских Русинів.

А єсли сьвітла і тепла Божої благодати всюди на цїлім сьвітї християнам потреба перед усїм иньшим, то Вам в Канадї єще більше потреба так жити і так о Божу благодать старати ся, щоб Вам нїколи не забракло Божого сьвітла, сьвятої віри і Божого тепла, любови.

В старім краю хотяй християнин і стратить Божу благодать через тяжкий гріх, то все таки легко може висповідати ся і до Божої ласки вернути, а вже певно перед смертю жаден християнин не залишить завчасу закликати сьвященика, щоб поєднати ся з Богом і приняти сьвяті Тайни спасеня.

Але у Вас в Канадї як же легко так умирати, що анї висповідати ся анї запричащати ся не можна.

Хотяй би зі старого краю до Канади і виїхало і сто і двіста сьвящеників, — а дай, Боже, щоби так було, — але і тогди кілько буде єще людий, що і по сто миль будуть мусїли їхати до найблизшого сьвященика.

А навіть єсли би так цїлий наш край переніс ся до Канади зі всїми нашими сьвященіками і єпископами і всї рускі хати і руских сьвящеників розкинув на ті простори від нової Фунляндиї або Галїфаксу по Ванкувер, де всюди наші люди чи на роботах чи на фармах перебувають, то єще церков від церкви, сьвященик від сьвященика мешкав би дальше як о сто миль, а знайшло би ся єще много-премного людий, котрі би до церкви мали так далеко, що в случаю наглої хороби не могли би легко закликати сьвященика.

Найбільший клопіт.

Чоловік дорослий, котрий знає науку сьв. віри і розуміє чим є в житю Божа ласка,

дасть собі раду єще і в найтруднїйшім положеню. Але що буде з Вашої молодїжи, єсли не будуть знати сьвятої віри, і єсли не будуть дбати о Божу ласку. Зі всїх трудностий Вашого положеня се відай найбільша, як річи уложити, щоб дїти виросли на християн.

Я переїхав цїлу Канаду, старав ся по можности всюди бути і всьо пізнати. Всюди у всїх церквах одно мене найбільше вразило, що в церкві нема і половини тої молодїжи, як буває в Галичинї, хотяй дїтий по родинах в Канадї більше чим в Галичинї, хотяй би длятого, що молодцї могуть скорше женити ся, бо не мають обовязку військової служби.

Аж страх подумати, кілько соток, кілько тисяч є руских дїтий, котрі зовсїм нїколи катехизму не учили ся, зовсїм не знають сьв. віри, а проте не будуть в житю християнами.

Правительство канадийске дуже дбає о школи і всюди школи закладають ся. Маємо навіть дві висші школи, в котрих старші хлопцї учать ся на професорів до наших руских шкіл по кольонїях. За основане тих шкіл ми повинні Правительству Канадийскому бути дїйсно вдячними і є надїя, що з тих шкіл вийдуть учителї, котрі ревно і з пожертвованєм і добре будуть для наших дїтий в школах працювати. Знайдуть ся певно межи ними і такі, що бодай в части заступять сьвященика, з'уміють і схотять дїтий катехизму навчити та виховати їх на християн.

Але як раз в тім найбільша трудність. Чи ті молодцї, що дїтьми майже опустили старий край і виросли, виховали ся поміж чужими, чи они самі не затратять того, що є найбільшим нашим народним добром — нашу сьвяту віру, наш сьвятий обряд, нашу мову, що єї нам наші дїди і прадїди передали? Чи поміж ними не знайдуть ся такі, котрі дадуть ся перекупити і за чужі гроші будуть поміж нашим народом нищити і псувати то, що є найцїннїйшим в нашій батьківщинї і болотом будуть обкидувати наші сьвятощі.

Одна просьба.

На кождий спосіб, Братя, памятайте, що родичі більше єще як в старім краю мають сьвятий обовязок дбати о те, щоби дїти вміли катехизм. Най же Вам та книжочка буде помочию в сповненю того обовязку. Одну маю до Вас лишень просьбу, читайте ту книжочку не раз, а частїйше читайче єї дїтям, а радше старайте ся навчити дїтий всего того, що самі о вірі знаєте, чи то з сеї книжочки, чи з иньшої що доброго прочитаєте. Старайте ся завсїгди мати в хатї побожну книжку і єсли вже не можете послухати Божого слова голошеного в церкві, то бодай послухайте слова Божого з книжочки.

А Ви, що маєте щирійше серце для Бога і Єго сьвятої Церкви, Ви, що чуєте і розумієте сей голосний крик тисяч руских і християньских душ, що кличуть о хлїб Божої науки, Ви, що розумієте, як страшним небез-

печеньством для дїтий вирости без віри, без релїґїї, без моральности, Ви, що дбаєте о те, щоби нарід руский не пропав на чужинї, щоб був окрасою і славою нашої вітчини, підойміть ся тої задачі, з побожною книжкою, з катехизмом в руках ідїть до тих, що або Божого слова не знають, або після него не жиють. Читаючи побожну книжку, станьте проповідниками Божого слова, учіть дїти, учіть молодїж, подавайте старцям що стоять над гробом здорову науку, записану в добрих книжочках.

Єсли Бог поблагословить Вашій працї і єсли Вам удасть ся приєднати для сьвятої віри і для вічного спасеня хотяй би лишень одну душу, велика Ваша заплата в небі і велика заслуга для ближних, для народа, для вітчини.

До молодїжи в середних і висших школах.

І ти руско-українська молодїже, що в учительских нормальних школах виховуєш ся на се, щоб стати провідниками дїтий, не забувайте, що Ви дїти християньских родичів, дїти християньского народа, боронїть ся перед злими впливами чужих, котрі хотять Вам віру Вашу відобрати і ужити Вас за орудє против власного Вашого народа.

Вороги хотять народови відобрати єго народність, єго віру, єго обряд, самі не могли би нїчого доказати, шукають таких, котрі би

продали їм свої услуги і помогли їм знищити руский нарід в Канадї, знають що о таких трудно, поміж дорослими, длятого до молодїжи звертають ся. Пресвитеряни платять тим котрі схотять до їх школи записати ся і пристати на їх віру. Знають, що коли підкопають віру, в коротцї відберуть обряд і затратить ся народність. Бо, єсли в чім є надїя, що наш нарід не стратить своєї мови і народности, то як раз в вірі і в обрядї. Перед злими впливами боронїть же себе і товаришів.

Єсли Ваша праця має бути хосенною для народа, то мусить відповідати єго потребам. Єсли хочете мати вплив на нарід, не можете бути єму чужими, як би Ви були єсли би Ви не знали, не розуміли, не цїнили християньско-католицкої віри і нашого обряду.

Ваша задача не полягає лиш в тім, щоб дїти навчити читати, писати, рахунків. Ви маєте ті дїти і виховати, виробити їх характер, навчити Божий закон заховувати, родичів слухати і поважати, маєте поставити основи моральности під їх будуче житє. Не сповните сеї задачі, єсли самі не будете глубоко пересьвідченими християнами, людьми о сильних характерах и чистих совістях.

Віра загрожена.

Нїгде на сьвітї не находять ся Русини в більшім небезпеченьстві о вічне спасенє, як в Канадї, бо і нїгде на сьвітї нема так за-

взятих і могучих противників нашої віри. Конечно напосїли ся на те, щоб наш нарід від Церкви відорвати і сотки тисячів доларів дають на сю ціль. Певно не з християнськой любови, не з ревности о спасенє душ. Іде їм лиш о те, щоби Русинів запрячи до своєї ціли, а тою ціли є знищенє нашої сьвятої віри і нашої сьвятої Церкви. Они спостерегли, що положенє в Канадї таке, що Русини дійдуть колись до великих маєтків і будуть мати в краю велике значінє. Порозуміли і то, що вже само положенє і брак сьвящеників і трудности душпастирскої працї є для наших людий таким утрудненєм в заховуваню сьвятої віри і виховуваню в нїй своїх дїтий, що і без усильної працї противників, много з наших стратить віру. Длятого надїють ся, що зможуть і всїх Русинів привести в свій табор. На жаль в деяких околицях і з деяких взглядів то їм удало ся. Потягнули за собою нещасливих людий, з котрих одні для гроша і без пересьвідченя, иньші в добрій вірі з несьвідомости віддали ся під їх провід і разом з ними зачали працювати для їх справи против нас. Небезпеченьство велике не лиш для того, що йде о преважну і найважнїйшу справу, о сьвяту віру, о Церков, о вічне спасенє, але і длятого, що єсли не зробимо всї, що лиш дасть ся, то дїти ваші, дорогі Братя цїлком затратять свою віру, свій сьв. обряд, і стануть ворогами тої Церкви, котра їх предків боронила перед многими ворогами і спасла наш нарід від цїлковитого винародовленя,

стануть ся ворогами сьв. Унії то є, сьвятої католицкої Церкви в нашім греко-рускім обрядї. Щоби цїль свою осягнути, взяли ся на дивні способи, котрі самі суть доказом, що їх цїль не є благородною, бо нечестними средствами, неправдою, ошуканьством не йде ся до доброї мети. Цїль нїколи не осьвячає средств.

Серафим, що удавав Єпископа.

Знали вороги нашої сьв. віри, що канадийским Русинам потреба єпископа, знали що сю потребу відчувають всї вірні. З того прийшли на гадку знайти чоловіка, котрий би міг так добре єпископа вдати, щоб за собою всїх Русинів потягнути. І знайшли якогось росийского попа, котрого росийска церков не знати для яких провин покарала, заказуючи єму справовати сьв. Тайни і Службу Божу відправляти. Нещасливий Серафим, бо так називав ся, втїк з Росиї а думаючи що на тім інтересї добрі заробить гроші, наняв ся пресвитерянам за комедиянта і став всюди удавати єпископа.

Такий сумний початок тої отруї, котра доси єще на погибель веде сотками наших бідних добрих, а збаламучених людий.

Такий сумний початок нової независимої, як себе хотять називати, рускої Церкви.

Чоловік без науки, без совісти, без чести хоче заступати самого Ісуса Христа і нову Церков основувати. Не знати лиш, як міг

вмовити в людий, що єго, та „серафимска“ церков є християньскою і апостольскою?

Християньскою називає ся Церков, що від самого Ісуса Христа походить, що єї Христос установив; Апостольскою, котра має неперерване переданє і непомильну науку самих сьвятих Апостолів.

Дивна також річ. длячого пресвитеряни, (бо такими були люди, що Серафима наняли) не дали Русинам правдивого єпископа, длячого мусїли від самого початку грати комедию?

Отже треба Вам знати, що пресвитеряни то така секта, котра жадного єпископа не узнає, і жадного єпископа не має, то значить, не лишень не має переданя Апостольского Єпископского чина, яке приміром мають православні, не лиш поміж собою не мають людий, котрих єпископами називають як прим. мають Англїкани (єпископальна, Англїканьска церков), але навіть мають таку науку, що жадних єпископів не потреба, що взагалї єпископского чина в Церкві Христовій нема.

Чотири ріжні науки що до єпископства.

З того маєте, дорогі Братя, які то ріжниці заходять поміж ріжними сектами, що то християньскими хотять називати ся і церквами дїйсно християньскими, але відлученими від вселеньскої Церкви з одної сторони а правдивою Церквою установленою через Ісуса Христа з другої:

Чин єпископский установлений через Ісуса Христа, має дві річи від себе ріжні, котрі в кождім єпископі треба розріжняти: сьвяту Тайну і єпископску власть. Сьвята Тайна єпископского чина полягає на тім, що переданєм з поколїня в поколїнє сила справувати сьв. Тайну сьвященьства переходить через положенє рук від Апостолів аж на всїх правдивих єпископів наших часів. Хто ту власть посвячувати сьвящеників дістав положенєм рук від правдивого єпископа, той має ту силу аж до смерти, хотяй би навіть відступив від сьв. віри і став єретиком або против власти сьв. Церкви збунтував ся і від сьв. Церкви відлучив ся. Таким способом мають правдивих єпископів що до сьвятої Тайни і єретицкі секти як янсенїсти і старокатолики і відлучені від вселеньскої Церкви церкви восточні, котрі православними називають ся, а перебувають в схизмі, то є в відлученю.

Крім сили посьвячувати сьвящеників, може мати єпископ і власть церковну над вірними, може мати єпархію, дієцезію. Очивидно не може єї мати анї брати сам від себе. Мусить єї дістати так, що знова з поколїня в поколїнє та власть від самих Апостолів мусить походити.

У вселеньскій католицкій Церкві мають єпископи назначені через Апостольский Престол римский і силу сьв. Тайни і єпископску власть, яку їм Церков, то є Апостольский Престол надає. І в сьв. Тайнї і в церковній власти мають наші єпископи Апостольске переданє.

В православних церквах відлучених від Риму мають єпископи переданє Апостольске положеня рук, мають силу посьвячувати сьвящеників, але власти церковної нїякої не мають, бо їх назначає цар, котрий не може їм власти церковної дати, котрої сам не має.

В англїйскій церкві єпископальній хотїли би мати Апостольске переданє і бодай в науцї своїй кажуть, що потреба єпископів, але жадного переданя Апостольского не мають і длятого лишило ся їм лишень назва єпископів і в дечім наука о єпископстві. Річи же самої єпископства не мають, то є їх єпископи хотяй називають ся єпископами і як єпископи убирають ся, не мають анї сьвятої сили посьвячувати сьвящеників, анї жадної власти над вірними, бо очивидно власть над вірними, котра би не походила від Ісуса Христа, не була би жадною властию церковною.

В кінци секта пресвитерянів всьо скрізь відкинула. Відкинула Тайну Сьвященьства і Єпископство яко силу посьвячувати сьвящеників, відкинула і науку о єпископстві і назву „єпископ.“

Тому і „пресвитерянами“ називають ся, щоби самою своєю назвою показати, що єпископства не узнають, що узнають лишень пресвитерів.

Своєю дорогою ті їх пресвитері не є сьвящениками, бо без єпископів не може бути сьвящеників. Ті пресвитері, то лишень старші в громадї, що за всїх молять ся. І слово

„пресвітер“ то грецке слово, котре означає тілько що „старший.“

З того вже видите, чому коли пресвитеряни, взяли ся до дїла дати Русинам єпископа мусїли зачати аж комедию грати, бо поміж своїми не могли найти навіть чоловіка, котрого би они бодай єпископом називали, хотяй би єпископом і не був. — А мусїли комедию грати хотяй і для того, що наші люди не були би хотїли їх аґентів приняти, єсли би були до всього признавали ся. Бо якже тут давати кому єпіскопа, коли має ся науку, що єпіскопство цїлком не потрібне, якже трафити до наших людий, єсли би ся щиро сказало від першої хвилї, що треба знести, скасувати і єпіскопство і сьвященьство і Службу Божу і більшу часть сьвятих Тайн і почитанє Пречистої Дїви. Ба то всьо і з обряду вимазати і Достойпо єсть і Честнїйшую і Богородице Дїво і сьв. Отця Николая і сьв. Йоана Золотоустого і сьв. Василия Великого і Атаназия і Кирила.

І щож з обряду лишило би ся? А вжеж не много, треба би знести і фелони і кадильницї і іконостаси і сьв. образи і сьвятий Божий жертвенник і більшу часть празників в роцї і йорданьске водосьвятє, ну і так скрізь всї благословеня, всї молитви, всї звичаї і обряди. Пресвитеряни всьо то у себе позносили і зі всїх тих наших установ по всїх книжках і часописях висьмівають ся.

Але коли йде о те, щоби зловити „дурного руского мужика,“ як котрий з них в ґа-

зетах написав, то всї способи добрі. Хотять єпископа, треба їм такого тумана пустити, щоби через якийсь час думали, що мають єпископа. Добре, заплатить ся котрому з укараних попів в Росиї. А є їх там много таких, що за пияньство, за крадїж скинені є з уряду тай мусять або сидїти в тюрмі або утїкати.

Тай так зробило ся.

Як люди наші приняли Серафима?

Памятаєте добре ті сумні часи, де наші люди, як явив ся поміж ними Серафим, стали до него приставати. Зразу і найлїпші дали збаламутити ся. І не дивота. Так потреба руского єпіскопа, що не розбирали хто і як, а сотками до него приставали.

Він же зачав всюди посьвячувати сьвящеників. Не переберав много, не питав о науку, о чесноту, хто заплатив, той зістав сьвящеником.

Нї! заплатив тай не зістав сьвящеником. Бо хотяй і Серафим на него руки клав, не міг єму сьвященьства дати. Міг навчити як ошукувати людий — тай того вчив, бо в тім був майстром. Але не довго тревали ті єго успіхи. Цїлком так як та єго катедра, котру в Віннїпеґу зі старих пак і з кусників старої бляхи позбивав, так розлїзла ся і та церков, котру установив. Єго попи, чи дяки, бо сьвященіками не були, в короткім часї єго

нагнали, а щоби не стратити не злого, як здає ся зарібку і гроші дальше від пресвитерянів брати, зложили „консисторию,“ єго нагнали тай дальше самі стали працювати над побудованєм єго катедри-столицї серафимскої церкви.

Назвали ся „незалежними“ хотяй не сказали, за що від пресвитерянів гроші беруть.

Незалежні.

І тут, доперва зачали ся сумні дїйсно події. Зразу могли ті люди думати, що Серафим єпископ а они сьвященіками. Але від хвилї, коли переконали ся, що був ошустом, виконувати дальше уряд сьвященичий і єго дїло дальше провадити, то вже виразно було стати співвинними, то вже виразно було сьвідомо людий дурити і ошукувати. А крім того допускали ся страшних сьвятокрацтв, бо рішучо є сьвятокрацтвом зневаженєм сьвятих річей удавати сьвященіків і правити на глум служби церковні.

Колись в старім краю лучило ся таке, що якийсь парібок по пяному, в товаристві пустих як він сам молодцїв натягнув на себе якусь верету гейби фелон тай на сьміх зачав сьпівати так як сьвященик при жертвеннику. Покарав єго суд сьвітский за зневажанє релїґії. В Канадї такого параґрафу нема, але через те гріх не менший і проти Бога і проти людий.

Яку совість має чоловік, котрий не встидає ся прилюдно допускати ся наймерзенпійших сьвятокрацтв, котрий не боїть ся всїх людий ошукувати і видурювати від них гроші і вводити їх в пропасть погибели. Страшний рахунок здадуть перед Господом Богом за ті душі, які заводять на бездорожа.

При тих нещасних провідниках лишили ся доси єще деякі бідні збаламучені християни, котрі чи то єще не знають чого держати ся, чи встидають ся признати ся до вини, чи жалують даних гроший на ті пресвитеряньскі церкви, чи якимнебудь способом є затримувані при блудній науцї.

Упавший в руки розбійників.

Христос коли хотїв описати милосердє Боже для людий, порівнав гріх з положенєм чоловіка, котрий попав в руки розбійників. Обрабували єго, здерли з него одежу, зраненого покинули на дорозї.

То цїлковитий образ положеня і тих бідних наших християн, котрі повірили „незалежним,“ і віддали ся в їх руки. Стратили в одній хвили не лишень ласку Божу і сьвяту віру, але стратили і можність до ласки Божої вернути, бо стратили і всї сьвяті Тайни установлені через Ісуса Христа для нашого спасеня.

Пресвитеряни всї Тайни відкинули, хотяй задержали бодай в части науку о сьвя-

тім Хрещеню, але і Хрещенє у них дуже часто не важне, бо много з їх пастирів не заховують тої форми і тої материї, без котрих нема сьвятої Тайни Хрещеня. Вже висше сказав я як то они відкинули цїлу сьвяту Тайну Сьвященьства, як не мають анї єпископів анї сьвящеників, а за тим йде, що не могуть мати анї Миропомазаня, анї Євхаристиї, анї Покути, анї Маслосьвятя. Хотяй ті рускі незалежні сьвященики удають, що всї ті Тайни справують, то коли они сьвящениками не є, жадна з тих Тайн справована через них не є важною. Хиба одно хрещенє може бути важне, єсли до него правдивої води уживають, і цїлу форму добре, з належитим намірением відмовляють, то є, єсли поливаючи голову дитини водою і кажуть, крещáется рáбъ Бóжїй во и́мѧ О҆ц҃а̀ и҆ С҃на и҆ С҃тáгѡ Д҃ха. А҆ми́нь.

Навіть і супружество перед таким попом заключене є не важне. Хотяй ще кілька лїт тому назад закон католицкої Церкви узнавав за важне супружество заключене без сьвященика і без сьвідків. Заказував так заключати Супружество але узнавав важним таке супружество. Тепер вже такі супружества знесені, католицка Церков приняла в тім зглядї давний закон східної Церкви, після котрого супружества нема без сьвященика.

І так нещасні християни, що попали ся в руки несовістних платних аґентів, дїйсно обрабовані зі всього, позбавлені Божої ласки, позбавлені сьв. Сповіди і сьв. Причастия,

позбавлені і Маслосьвятя і відпущеня гріхів в годинї смерти, позбавлені Служби Божої і Божого слова, є дїйсно так як той бідний, що попав в руки розбійників на дорозї поміж Єрусалимом а Єрихоном. Обрабовані, зранені, кинені, лишені на дорозї.

Як маємо з незалежними поступати?

Тож ви, дорогі братя, котрим Бог дав ту велику ласку, що ви або доси витревали в сьвятій правдивій вірі або вернули до неї по короткім заблудженю, будьте для тих нещасних наших братів добрими, милосерними Самарянами. Працюйте над ними, щоби їх всїх привернути до Христового стада. А маєте много способів на те, щоби се зробити.

Передовсїм треба за них молити ся. Чим більше будемо за них молити ся, тим більше їх верне до нас. Я сего року в пастирскім посланю, написанім до вірних моєї єпархиї, поручив всїм вірним молити ся за тих заблуканих братів наших в Канадї, котрі відступили від правдивої Церкви, а пристали чи то до відлучених православних, чи то до так званих незалежних протестантів. І вас тепер усильно прошу: пожертвуйте і ви свої молитви, свої Причастия і добрі дїла, пости і милостинї за їх наверненє.

Крім того потягайте їх до себе любовю, не сварнею, не ненавистю. Не ганьбіть їх, не прозивайте, не називайте образливими назва-

ми, не осуджуйте їх, не кидайте на них камінями, они більше нещасливі, чим винні; винними ті, котрі їх збаламутили і спровадили на бездорожа.

Ви же братя не забувайте ꙗ҆́ко ѡ҆брати́вый грѣ́шника ѿ заблꙋжде́нїѧ пꙋти̑ є҆гѡ̀, спасе́тъ дꙋшꙋ ѿ сме́рти и҆ покры́етъ мно́жество грѣхѡ́въ (Як. V., 29).

До їх церквей або радше треба сказати до тих домів, котрі они церквами називають, не входїть і не лучіть ся з ними в жадних богослуженях. Не беріть участи в їх похоронах, вінчанях і в иньших службах церковних, бо то не є церковні служби, то страшні сьвятокрацтва, котрі наслїдують церковні служби. Не запрашайте їх також на кумів, анї на сьвідків при вінчанях.

Особлившим способом уникайте ті доми, в котрих они в недїлю сходять ся, бо то доми гріха.

В хвили коли всї християни, котрі лишень можуть, йдуть до церкви, щоби в нїй Богу помолити ся, ті нещасні в день сьвятий, в день Господень сходять ся разом, щоби спільно здїлати страшний гріх сьвятокрацтва.

Ах, якими сльозами, якими молитвами упросити їм Божого милосердя, як виратувати їх перед страшним засудженєм, на яке наражають ся.

До незалежних.

До вас тепер звертаю ся, що ви відступили від сьв. нашої віри. Братя! дїти, вер-

тайтесь до нас, покиньтеж свої гріхи, наверніть ся до Господа Бога!

Поступіть як блудний син — верніть як він до милосерного, свого доброго Вітця до Бога. Як він скажіть: „согрішив я на небо і перед тобою.“ Не встидайте ся признатись до гріха. Проч далеко відкиньте від себе ту гордість, котра вам не позваляє упокорити ся, признати ся до вини.

Нема чого встидати ся, признати ся до вини, то прекрасне діло християньскої чесноти. Ми всї грішниками, всїм нам потреба покаяня, без покаяня нема для нас спасеня. Чому боїтесь покаяня, чомуж боїте ся сповіди. Чи для того, що духовні отцї жадають торжественного приреченя, що до своїх гріхів не вернете. А як же мали би инакше робити? якжеж вас мають ратувати перед гріхом, єресею, невірою? Ви тяжко согрішили відступаючи від сьв. віри, наразилисте ся на тяжкий гнїв Бога живого в небі. Опамятайте ся поки час, поки Бог душ ваших не кличе перед свій страшний суд, доки Бог со́лнце своѐ сїа́етъ на ѕлы́ѧ и҆ блгі́ѧ і҆ дождї́тъ на пра́ведныѧ и҆ непра́ведныѧ (Мат. V., 45.

Користайте з того Божого милосердя, ратуйте свої душі, доки час, сѐ ны́нѣ вре́мѧ благопрїѧ́тно, днесь час спасеня, час милосердя, завтра може бути за пізно; днесь Бог милосерний Отець чекає вашого наверненя, завтра може страшний Судия буде вас карати. Днесь Ісус Христос кличе до вас з любовю: прїиди́те ко мнѣ́ всї̀ (Мат. XI., 28) тру́ждающїисѧ и҆ ѡ҆бремен-

не́нїи и аз оу҆поко́ю вы̀; завтра не дай то Боже моглибисте почути те страшне слово: и҆ди́те ѿ менѐ прокла́тїи во ѻ҆́гнь вѣ́чный оу҆готова́нный дїа́волу и҆ а҆́ггелѡмъ є҆гѡ̀ (Мат. XXV., 40).

Ви відступили від Христа, відступаючи від тих, до котрих сказав: слу́шаѧй ва́съ менѐ слу́шаетъ а҆ ѿмета́ѧйсѧ ва́съ менѐ ѿмета́етсѧ. Ви покинули Христову Церкву — Христа покинули, відрікаючи ся Єго Церкви, ви відрікли ся Єго. Бійте ся, щоби на вас не справдила ся та страшна погроза и҆́же ѿве́ржетсѧ менѐ пре́дъ человѣ́ки, ѿве́ргусѧ є҆го̀ и҆ а҆́зъ пре́дъ Ѿц҃е́мъ мои́мъ и҆́же на небеси̑хъ. (Мат. X).

Покайте ся, братя, наверніть ся і най Бог милосердний відпустить вам ваші гріхи і дасть вам перед смертию поправити згіршенє, яке ви дали.

Як деякі мудрійші з незалежних попів поступили?

За Божою благодатию навернуло ся вже много незалежних. Власне вчера дістав я лист з Канади, в котрім менї доносять, що в однїй кольонїї в послїдних тих тижднях кількох незалежних вернуло до нашої сьв. Церкви. Они Богу дякувати не першими і не послїдними. Бог дасть, що всї до нас вернуть, єсли лиш щиро і покірно будемо Єго о то просити. А навіть може Бог дасть, що бодай деякі з тих серафимских псевдопопів навернуть ся. Не може бути, щоби всї

між ними були так несовістними, щоби вічно мерзенну комедию відгривати.

Вже деякі з них відступили від бридкої їх роботи. Оден щирійший коли весь нарід, що єго слухав був зібраний, голосно признав ся до того, що через рік чи там кілько попросту ошукував їх, що не був сьвящеником, жадної власти не мав і лиш відгривав комедию. Иньші по тиху відступили від них і бодай тогди коли їх питають признають, що „незалежні“ суть платні через секту і не суть „незалежними“. Таке письмо одного з них сам я маю і заховую. Иньші в кінци хотяй може і до Бога не навернули ся, все таки встидають ся давного свого ошуканьчого ремесла.

Ба, трудно і думати, щоб хто довго при такім ремеслї витримав, хотяй би єго навіть і добре платили. Не знати навіть, чи єсть бруднійше ремесло. Бути катом, ремесло грубо немиле, брудити руки кровю сказаних злочинцїв. Але мій Боже, для хлїба не оден чоловік много мусить потерпіти. Бути гицльом тай по улицях пси ловити також немиле ремесло, бо хотяй нема гріха в тім щоби по улицях пси ловити а все таки не красно, коли і бідні собаки здалека перед ним втїкають, як перед якою заразою. Але єще і се дасть ся порозуміти, що хтось з біди і такого ремесла возьме ся.

Але щоб хто за гроші продавав свою совість і давав ся уживати до підпалюваня власної церкви, а до того єще в лице брав

від тих, котрі єму гроші платять, то вже дїйсно трудно розуміти. Бо що ті бідаки мусять комедию грати за гроші, до того самі признають ся, то всї знають. Що така комедия з річий сьвятих єсть брудним, безличним ремеслом, то також річ ясна. Але того не всї знають, як ті пани, що їм за комедию гроші платять, ображають своїх наймитів. Отже послухайте!

Що пишуть по газетах.

Я був власне в Торонтї, коли в англїйских часописях вела ся борба о тих наших псевдопопах комедиянтах. Був хтось закинув в часописях англїйских місийному товариству протестанцкому, що нечесними способами Русинів хотять ловити до своєї віри, що насилають нашим людям аґентів, котрі сьвящеників удають і зі сьвятих богослужень комедиї роблять. Уживають кадила, сьвятять воду, беруть на себе ризи церковні і уживають ікон. Уцтивї протестанти страх були тим обурені, бо вжеж єсть річею нечесною тримати ся науки, котра відкидає ба навіть висьміває церковні ризи, ікони, кадило, йорданьску воду і такі иньші річи, а тих самих річей уживати, щоби прозелитів робити. Ошуканьства уживати до розширеня своєї науки.

Секретар місийного товариства, котрому се все закидали і католики і уцтивї проте-

станти, бо і між протестантами і пресвитерянами єсть много чесних і порядних людий, зачав по часописях оправдувати ся. А оправдав ся так, що одним замахом і признав все те, що єму закидали і весь нарід руский образив і так образив тих бідних аґентів о котрих йшло, що з того показало ся, як они бідаки мусять від своїх панів по лици брати в чотири очи, коли собі ті пани аж в часописях таке позволяють!!

Всьо, що єму закидали, признав. Видно досить єще чесна людина. Тож признав, що „незалежні“ суть від него „залежними“, що єго товариство їх платить, що они нїби на їх віру пристають, а нїби нї. Тут сарачиско мняв ся і мішав ся, бо не знав, як з правим протестантизмом правдивих пресвитериян погодити кадило і ікони, ризи і йорданьску воду. Огонь з водою лекше би помішати, як протестантизм до купи зібрати з восточним нашим обрядом. Але щож робити? Ту в часописях і фотоґрафії вже тих нїби пресвитеряньских нїби руских сьвящеників, ту листи зі всїх сторін приходять, ту сьміють ся, ту кпять, ту закиди повтаряють. Так, як той заяць, що хорт за ним жене, то в оден бік суса дає, то в другий, так і наш сарачице секретар місийного товариства вививає ся, крутить ся, на всї стороны суси дає, а всї аж за животи тримають ся, так з него бідака сьміють ся.

Ображає руский нарід.

„Бо то так.... ось видите.... мушу сказати....“ пише пан секретар. А то що він по часописях тодї пописав в імени свого цїлого товариства, я собі то всьо красненько зібрав тай вам по нашому виясню то що він по англїйски написав, бо мало хто з вас має нагоду много англїйских часописей читати. Ба навіть певно не читають їх і самі ті наші бідні аґенти місийного товариства. Цїла єго бесїда сходила на те: „Руский нарід дурний, простий, як би так лишень правдою і щиростию до них йти, не зловить ся їх. Треба їх ошукувати. Як би їм так сказати, що приходимо зносити весь обряд і всїх святих, то они би нас викинули — тай слухати би нас не хотїли. Заким тих темних людий доведе ся до того сьвітла, щоби приняли нашу мудру науку, ось приміром що та, котру то они Богородицею називають, єсть простою невістою — а єї Син жаден Бог, то много води уплине заким они ті дурні Русини то зрозуміють. Треба їх ошуканьством просьвітити, треба щоби лож ясними своїми промінями просьвітила їх темні, дурні, забиті рускі душі“.

Осудіть самі! Чи таке або подібне по часописях писати чи то не єсть весь руский нарід ображати?

За справу сьв. віри і для Ісуса Христа треба всьо приймати, але тих ясних променїв пана секретаря таки нам не потреба, а кра-

сненько дякуємо бодай за єго щирість, будуть наші бідні ошукані братя знати чого держати ся.

Красна назва.

Але з цїлої тої істориї таки то найсьмішнїйше як в горячцї оборони образив і тих, котрими в нечесній своїй роботї послугує ся. Може они самі навіть не знають чого то дослужили ся. Бо як би так на чесного трафив чоловіка, то за таке красне слово сьвято подякував би за службу, хотяй би два рази лїпше хотїли платити. Отож пан секретар назвав тих своїх аґентів..... ну скажу вам так як він сказав дословно — по англїйски — а ви або зрозумієте або кого запитайте ся, лиш не питайте незалежних, могли би встидати ся, тай хитрити, тай і їх вожди — проводирі нїби тих незалежних не легко би то позволили як раз всьо виясннти, бо такі певно, всїх би потратили.

Отож наш секретар назвав їх.... але вибачайте, що вам таки мушу повторити, бо ужив такого слова, зробив їм таку публїку, такий встид, що як би так трафив на людий що мають троха гонору, сейчас таки першого дня покинули би єго службу. Отож назвав всїх до одного аґентів своїх, тих то нїби незалежних нїби сьвящеників, котрі дурять і ошукують руский нарід в Канадї Назвав їх Bogus Priest Bogus-ами... ой, ой....

А то красного гонору діждали ся. Укладали собі бути каноніками, дзєканами а навіть біскупами, а ту нараз зістали Bogus-ами.

І то з висока сплинула на них та честь, бо від самого того пана секретаря, від котрого їм йде місячна пенсия.

Цїкава річ, як тепер витолкують бідним нашим збаламученим братям, що треба до Bogus-а ходити і перед ним всїх гріхів своїх сповідати ся. Хиба отверто скажуть, що цїлком зносить ся сьв. Тайну покаяня, що як чоловік согрішить, то вже аж до смерти має в грісї лишити ся. То й лїпше буде, бо будуть бодай люди знали, чого з ними держати ся. А навіть пан секретар таке наперед заповів: — „най но тілько троха ті дурні Русини помудріють, то вже не потреба буде анї фелонів, анї ікон, анї жадних з тих річий, що до рускаго обряду належать.“

І вже декуди зачинають. Оден з них вже людям сказав, що до відправи не потреба єму фелона, бо єго молитви не суть лїпші з фелоном, анї без фелона. Той бідачиско казав правду, що єго молитви так само нїчого не вартують з фелоном, як і без фелона. У них фелон не має кого означувати, коли сьвящеників у них нема. Той Bogus-пін нїчогісїнько не має, чого би не мав кождий християнин. Лиш то дивно, за що він лиш оден гроші бере.

Що єще сказав пан секретар?

Найбільше того пана секретаря протестантских місий ганьбили вже самі протестанти, що він якусь Службу Божу заводить, бо треба вам знати, що зі всїх звичаїв сьвятої нашої Церкви і сьвятого нашого обряду нема звичаю, котрого би протестанти більше цурали ся як Пренайсьвятїйшої Жертви Служби Божої. З давен давна у себе цїлком залишили і страх було би їм встид, як би так сьвіт довідав ся, що они нїби від нас на ново приняли Службу Божу. На такий закид пан секретар руками і ногами перед тою Службою Божою боронить ся. „Алеж нї, нї, пише, наші аґентй серафимскі незалежні попи Служби Божої не правили нїколи анї такої як правлять в римскій церкві, анї такої як правлять в грецкій церкві. Они, каже, правлять Лїтургію сьв. Іоана Златоустого.... а бодай тя, не сьвятого, я помилив ся, они лишень так єго називають — тож наші попи правлять тоту Службу, котру називають Лїтургію Йоана Златоустого. Але з тої відправи все точно опускають тото, що становить жертву Служби Божої. Хлїба і вина не осьвячують.“

А ну, братя, щосьте ходили на відправи незалежних, чи ви спостерегли коли, що всю відправу так фалшують, то що найважнїйше опускають.

А може і не опускають, а лиш так крутять, бо відай нема лїпшого способу, щоб крутарство боронити, як нове крутарство.

А вжеж лїпше було би, щоби цїлком залишили ті Bogus-и не лишень осьвячувати хлїб і вино, але і всяку церковну відправу. Не могли би бодай дурити людий тай казати, що їм Службу Божу відправляють.

Церкви православні, шизма.

Як до церкви независимих, так і до православних не можете ходити. Бо хотяй православні мають правдивих сьвящеників, суть відірвані від загальної єдности вселеньскої Церкви і не мають цїлої повної науки віри, звичайно навіть в своїх церквах їх сьвященики місто Божої правди голосять єреси. Не всї науки Божого об'явленя затратили, много тих наук правдивих і сьвятих задержали, але відірвавши ся від непомильного учительства вселеньскої Церкви і римских Архиєреїв, намісників Христових і наслїдників сьв. Петра, не потрафили задержати Христової науки без многих блудних домішок людских наук. Коли проте їх сьвященик проповідає хотяй як красно говорить, не можна знати чи до науки сьвятого Євангелия не домішує якої єреси. Длятого під тяжким гріхом не вільно греко-католикови, то є католикови східного обряду в їх церквах слухати духовної науки. Був би через таку науку наражений на тяжкий гріх проти сьв. віри і на принятє єретицких наук разом з правдивими. Крім того Церков сьв. під тяжким гріхом заказує брати

участь в їх богослуженях, приняти їх за кумів або сьвідків при вінчанях. Під тяжким гріхом заказане також у їх сьвящеників сповідати ся.

Они Тайну сповіди мають так як і ми, як всї прочі Тайни установлені через Ісуса Христа. І коли у їх сьвященика сповідає ся християнин, що в їх вірі народив ся і вихован ся, то Бог так дає, що та сповідь може бути доброю і гріхи відпустити так як наша сповідь. Але для наших вірних, що свою Церков опустили, а на їх віру пристали, нїколи сповідь у їх сьвящеників не може бути важна і не може гріхів відпустити. Їх сьвященики не мають жадної власти в імени Христовім нашим вірним відпускати гріхи. А впрочім гріх відступленя від своєї віри не може бути прощеним без жалю і поправи як кождий иньший гріх, а до жалю за той гріх і до поправи належить до своєї віри назад вернути.

Власть до сповіди.

Щоби в імени Ісуса Христа відпустити грішникови гріхи, потреба двох річей. Сей, що гріхи відпускає, мусить бути сьвящеником, а крім того, то є, кромі важного одержаного сьвященьства потреба єму ще власти до слуханя сьвятої сповіди. Тим ріжнять ся сьвященики православні від серафимских незалежних, пресвитеряньских, або протестантских, що протестантскі анї власти не мають, анї сьвященикамі не суть; а православні суть сьвященикамі, але власти не мають.

Ту власть слухати сьв. сповіди в кождім краю дають єпископи і такий у тій річи є всюди лад, що сьвященик, котрий хоче в якім краю, містї, чи в селї слухати сповіди вірних, мусить ту власть дістати від єпископа місця, в котрім має сповіди слухати. Єсли єму єпископ тої власти ве дасть, сповідати не може, хиба припадком мав би сповідати християнина, котрий є єго парохиянином, а котрого він є парохом.

Так само в годинї смерти, коли нема сьвященика з властию від єпископа, можна сповідати ся і у такого, що не має сеї власти, бо на годину смерти сьвята Церков кождому сьвященикови дає власть сповідати.

Такий самий порядок є і в наших єпархіях. Єсли який сьвященик одної єпархії пр. львівскої, чи перемискої хоче сповідати в границях другої єпархії прим. станиславівскої або мункачівскої на Уграх, мусить за кождим разом мати власть від єпископа того місця, де хоче сповідати і без тої власти не може важно дати розрішеня.

Як Бог дасть що будемо мати свого руського єпископа в Канадї, він буде ту власть давати всїм сьвященикам, що з старого краю приїдуть. А без власти від него жаден сьвященик чи нїмецкий, чи французский, чи анґлїйский не буде міг Русинам дати розрішеня. Як довго руського єпископа нема, мусить сьвященик мати ту власть від

того одного єпископа, котрий сю власть може дати то є, від католицкого єпископа. Чи той єпископ є анґлїк, чи француз, чи нїмець все одно. Хто лишень є католицким єпископом в тій части краю, в котрій має відбути ся сповідь, має сам один право давати ту власть до слуханя сьв. сповіди і без тої власти не може бути важна сповідь.

Французи.

В многих сторонах Канади є єпископами Анґлїйцї, але в тих частях де є найбільше наших людий, католицкими єпископами є тепер Французи. Тай з того скористали вороги сьв. Церкви, щоби піддати нашим людям гадку, що Французи, то наші вороги і що кождий, котрий має власть від єпископа католицкого, є вже тим самим Французом.

Чим мали би Французи нашому народови шкодити, дїйсно не знаю. Думаю, що много з них є правдивими приятелями, як і поміж анґлїйцями можемо знайти многих приятелїв. Приятелями будуть звичайно ті, що мають ту саму віру що ми, то є католики. Чим хто більше Бога любить, чим більше держить ся сьв. науки Ісуса Христа, тим лїпшим чоловіком, тим безпечнїйшим товаришом і приятелем. Французи і Анґлїки мають крім того прикмети і чесноти, котрих треба би нам від них учити ся. Свого не встидають ся, дбають о своє, тримають ся купи. Коби то наші люди так само поступали, — всїм

нашим поселенцям і в Канадї і в Сполучених Державах і в Бразилїї лучше поводило би ся. — Чуже шануймо а дбаймо о своє; та від чужих учім ся, від них принимаймо то добро, яке они мають а ми нї. Так за Божою ласкою діждемо ся, що й наш нарід, як инші великі народи світа, чимсь заслужить ся для цїлого рода людского, та через те здобуде собі почесне місце поміж иньшими народами. І наш нарід видасть колись великих сьвятих перед Богом, а заслужених для людий.

Дай то Боже!

А єсли хто каже, що Французи хотять на свій обряд перетягнути, то на се була би зарада дуже легка, добре тримати ся свого обряду. На жаль поміж нашими людьми много таки самі покинули свій обряд, але ті не зістали Французами, но протестантами.

Я переїхав цїлу Канаду, а анї одного Русина не здибав, котрий би був зістав Французом. Хоть на жаль здибав таких, котрі без нїчийої намови своє покинули а пристали на чуже так, що навіть свого стидали ся. Я не видїв Русинів, щоб навчили ся по француски, але здибав і Французів і Бельґів, котрі навчили ся по руски, щоб нашим людям помагати.

А чому французами називають тих сьвящеників, котрі дістають власть слухати сповіди від французкого єпископа, то таки вже трудно догадати ся. Русини з крови і кости по французки слова не знають, тай французами. А щож мають робити? чи людий зовсїм не сповідати чи так, щоби не да-

вати розрішеня а лиш удавати, що дає ся розрішенє. Чи мають людий дурити? То хиба такими самими французами є ті, що не відрікають ся французкого католицкого єпископа як духоборами всї ті, що ся єго не тримають.

Запис церквей.

Коли я був у вас, ви в многих місцях мене питали чи і як записувати церкви? Ми всю справу обговорювали і обертали на всї сторони, щоби напевно знайти, що найбільше відповідає потребам і добру нашого народа. Я вам обіцяв списати і се в ту книжочку, щоб ви певно знали яка моя рада.

Буває, що церков поставлена є на ґрунтї християнина, що єго хоче дарувати. Таке положенє не є безпечне. Раз, що може властитель того церковного ґрунту умерти і єсли agreement т. є. контракт запису і даровизни не був зроблений, даровизна може цїлком пропасти, а разом з нею і церков побудована коштом людским. Переходить на власність дїтий малолїтних, котрі не можуть власностию своєю свобідно розпоряджувати а суд не може і не схоче позволити другий раз даровизну робити.

Але може бути небезпеченьство і таке, що властитель ґрунту зразу і найпобожнїйший дасть ся перекупити і ґрунт разом з церквою передасть иньшій вірі, чи протестантам чи шизматикам. Річ ясна, що тяжко гріпить противо семої Божої заповіди і що той гріх не може єму бути відпущений, як довго не зверне чужого добра. А чужим добром є і ґрунт ним дарований, а єще більше і церков, що єї люди за свої гроші поклали. Біда лиш в тім, що коли agreement-у нема, не можна в судї доходити тої тяжкої кривди заподїяної громадї.

Таке саме небезпеченьство є і тогди, коли ґрунт церковний записаний не на одного, а на двох чи трех тростисів. Як довго від їх волї лишень залежить кого до церкви хотять впустити, а кого нї, так довго анї громада анї сьвященик не може бути о церков безпечний. Она з волї тростисів може перейти в чужі руки і для нас цїлком пропасти. Були такі случаї. Наші сьвященики заохочували людий до будованя церкви, до складаня гроший, до даваня жертв, церков посьвячували і в нїй правили. Тростиси дали ся перекупити, нашого сьвященика викинули, а церков віддали в чужі руки. І сьвященика і громаду ошукали.

Не дивота проте, що наші сьвященики не хотять тепер посьвячувати таких церквей, що то їх заряд; цїлковито в руках одного або другого сьвітского чоловіка. Не могуть инакше робити. Мусять уважати таку церков за приватну, а не церковну власність.

Могуть в такій церкві Службу Божу відправляти і святі Тайни справувати так само, як могуть се робити і в приватних хатах, де не можна инакше. Могуть на се дістати позволенє.

Але і сего не могуть робити, як довго не мають від людий цїлковитого забезпеченя, що до тої церкви иновірцїв недопустять, анї жадних незаконних і суспендованих сьвящеників.

Такі церкви непосьвячувані і записані чи на одного властителя ґрунту, чи на кількох тростисів не були би єще домами Божими, а лиш були би на се приготовані, щоби зістали Божими домами, то значить стали би ся Божими домами в хвилї посьвяченя і відданя церковній власти.

Такий переходовий час не міг би дуже довго тревати, бо все таки було би небезпеченьство, що возьмуть церков люди чужої віри. Треба би в кінци конечно церков записати на якусь церковну власть.

Але найважнїйша річ така: треба щоби чи тростиси, чи люди котрі церков хотять ставляти, виразно осьвідчали, що єсли церкви не записують на власть церковну, то не для того, що самі хотять в церкві рядити. Бо се засада протестанцка, котрої нїколи не узнасть наша церков, щоби в церкві рядили самі лишень сьвітскі люди, а сьвященик не мав жадного голосу.

Самі добре памятаєте, як є в старім краю. В церкві може брацтво церковне мати і сьвітло і скарбону і робити порядки, комітет церковний в громадї має голос і в будові і в направі церкви, але все таки господаром церкви є сьвященик, а від єпископа залежить, якого сьвященика надає і якому

поручає заряд церкви. Громада не може сказати, того сьвященика принимаємо, а того не принимаємо. Від тої засади церков не може відступити, а в Канадї та засада єще потрібнїйша як де инде, бо там у вас більше небезпеченьство, що єсли би самі люди мали принимати сьвященика, могли би нинї приняти нашого, а завтра незалежного, позавтра православного а відтак сьвященика десь караного, або суспендованого або без власти, як то по декуди стало ся. Длятого то буває, що так твердо від вас деякі духовні отцї жадають запису церкви на якусь церковну власть. Не могуть инакше робити, бо боять ся, що люди взбороняють ся записувати церкви для тої протестанскої засади, щоб церков була записана на сьвітский комітет, незалежний від всякої власти церковної.

Длятого потреба конечно, щоби всї добре порозуміли, що ви не противні записови церкви на церковну власть, як то є і в старім краю. Най буде ясним, що то не протестантский дух робить, що часом боїте ся церков записати і що люди готові записати церков свою на церковну власть, наколиби Престол Апостольский зволив дати Русинам в Канадї руского єпископа.

Добре би проте було щобисьте такі письма підписані через тростисів і людий подавали духовним Отцям а духовні Отцї ті письма могли би прислати до місцевих єпископів, щоб ті єпископи знали, що ви не стоїте за протестантскою засадою заряду церквей

через світских, але лишь стоїте за своїм обрядом і просите, щоби Сьвятїйший Отець вам назначив до Канади руского єпископа.

Треба нам о єпископа молити ся.

Думаю, і дїйсно так є, треба передовсїм о ту справу горячо молити ся і Всевишнього Бога передовсїм просити о ту ласку. Дуже вам проте раджу, зробити так як вже зробили в деяких церквах, що по кождій відправі в недїлї і в сьвята весь нарід співає малий молебень „Помилуй нас Господи помилуй нас...,“ виражаючи так перед Божим Престолом горяче своє бажанє і покірну свою просьбу.

Милосе́рдїѧ две́ри ѿве́рзи на́мъ благослове́ннаѧ Бц҃е Дѣ́во, — Нехай то буде нас всїх щоденною просьбою так довго, як довго з неба не випросимо собі бажаної ласки.

Я же пересьвідчивши ся в Канадї наочно о потребі того зарядженя з сторони церкви ту цїлу справу віддаю під покров Богородицї Дїви непорочно зачатої, віддаю безконечній любови і милосердію Найсьвятїйшого Серця Христа Спасителя, а з своєї сторони обіцюю разом з вами і за вас о то просити.

Як Бог дасть, Сьвят. Отець Папа Римский зволить так рішити і будете мати свого єпископа в Канадї, не буде вже думаю жаддних трудностий. Кождий з Вас порозуміє, що всї церкви будуть мусїли бути записані

на єпископа і віддані під єго духовну власть. Від того як щиро єго приймете і як будете ся єму повинувати, буде залежати в найбільшій части і благословенє Боже для Вас і єго повага перед чужими людьми.

Однак не можемо бути певними, що осягнемо то о що просимо. Можемо просити Христового Намісника, але не годить ся нїколи анї грозити, анї відлучати ся від Єго верхо́вної власти коли би не прихилив ся до наших просьб і не дав нам єпископа. Бо хто Єго перестає слухати, той відлучає ся від вселеньскої Церкви, від самого Господа Ісуса Христа. Нема справи так важної, щоб для неї можна наразити свою душу на вічну погибель. Єсли, не дай то Боже, Сьвятїйший Отець Папа Римский не дасть ся упросити, тогдї треба буде Єго власти, Єго воли повинувати ся.

Тай і тогдї треба буде як доси, щоби церкви були записані на імя якоїсь церковної власти.

При такім записї треба лишень на те уважати, щоби забезпечена була наша сьвята віра і наш сьвятий обряд.

Вільно нам, ми повинні обряду держати ся і заховувати сьвятий обряд, бо така воля сьвятої Церкви і така воля Сьвятїйшого Отця. Ви добре памятаєте той закон церковний, котрий з давен давна у нас в Галицкій провінциї обовязує, що під тяжким гріхом не вільно християнинови самовільно покидати

свого обряду і переходити на латиньский без позволеня Апостольского Престола.

Тож і при записї церквей треба нам застерігати собі, що церков побудована трудами і лептами нашими лишить ся по всї часи при нашім обрядї і для нашого народа. В ріжних провінциях Канади бувають ріжні права і устави, але всюди може бути agreement так зроблений, щоби в нїм церков була застережена для нашої сьвятої віри і для нашого обряду. Тай при тім може бути сказане, що як Сьвятїйший Отець назначить руского єпископа, та церков має належати під єго власть.

В деяких сторонах вже є така устава, що церков може бути записана яко гр.-кат. парохія і то добрий запис, лиш мусить бути єще виразно означений, що значить гр.-кат. парохія. Яка се віра, який обряд, для якої народности. Але декуди суди такого запису не принимають і не лишає ся тогдї жаден добрий запис, як лиш на Чин Отцїв Василиян. Чин Василияньский має charter і як раз є такою церковною властию, що забезпечує сьв. віру і наш обряд. За таким записом єще не йде, щоб Отцї Василияни мали обслугувати таку церков на них записану. Знаєте самі, що Отцїв Василиян є лишень чотирох і хотяй працюють над сили, все таки не можуть обслужити всї кольонії, котрі потребують духовної потреби. Они такі записи принимають лишень на те, щоб забезпечити сьвяту віру і церков і щоб самі люди безпечно знали, що їх церков нїколи не перейде в чужі руки.

При такім записї на їх Чин обіцюють Отцї Василияни, що віддадуть церков під власть руского єпископа, як лиш такого назначить Престол Апостольский. Люди що так позаписували свої церкви добре зробили і могуть бути бечпечними.

Обовязок утримувати сьвященика.

Ви всюда просили мене о своїх сьвящеників з старого краю, обіцяв я вам їх прислати і як я вам сказав вже двох поїхало. Де осядуть, того не могу знати. Певно там, де найбільша буде потреба, а она всюди дуже велика. Є то в тій справі і много трудностий о котрих не хочу замовчати. Всьо скажу не для того щобим, сохрани мене Боже, хотїв сам трудности робити. Цїлим серцем і всїма силами буду над тим працювати, щоби з часом виробило ся цїле духовеньство для руских канадийчиків, але в кождій справі треба знати трудности, не можна замикати на них очи.

Нашому християнинови в Канадї сто раз лїпше як в старім краю. Як би пішов сьвященик з жінкою і дїтьми, то було би єму так зле, що не знати, чи до року витримав би. Доси крім церквей Отцїв Василиян, при котрих всюда є бодай малий монастирок, майже нїгде нема помешканя для сьвященика. В деяких місцевостях люди о тім памятали і набули при церкві кусник землї на огород для

сьвященика. І дуже добре зробили. Але навіть, де є резиденция і огород, як сьвященик з Галичини з жінкою і дїтьми приїде, буде мати сто раз більше трудностий чим фармар. Нашим християнам в Канадї о много лїпше чим в старім краю; нашим сьвященикам з родинами було би о много гірше. Мусїв би жити з готівки, котру складали би єму люди, а не діставав би жадної пенсиї анї від уряду анї з каси.

Знаєте добре яка то в тім ріжниця між старим краєм, а Канадою. У нас тут в Галичинї належать до кождої церкви ґрунта так звана ерекция, котрих дохід до пароха належить. А єсли той дохід не вистарчає, то доплачує парохови релїґійний фонд, то є церковний фундуш, котрим завідує правительство, а в разї потреби і сама державна каса. В Канадї самі люди мають обовязок сьвященика утримувати.

Той обовязок удержаня сьвященика є обовязком сьвятим і важним, котрий під тяжким гріхом обовязує. Опирає ся на приказї сьв. Церкви, є предметом шестої заповіди церковної. Иньші християни, Поляки, Нїмцї, Французи мають також той обовязок взлядом своїх сьвящеників. Платять пересїчно шість до вісїм долярів на рік від родини. Не всюда однаково, але майже нїгде меньше від шістьох долярів. Наші люди ледви половину того дають, то є ледви три доляри річно від родини і то єще много наших людий від того обовязку відтягає ся. Тяжко через те

грішать. Отцї духовні могли би таким грішникам, що важних обовязків не хотять сповняти, відмовляти всяких духовних послуг, а навіть в самій сьвятій сповіди як би показало ся, що християнин дїйсно о тім обовязку знає і розуміє єго а не хоче єго сповнити, могли би відмовити розрішеня так, як кождому грішникови, що не хоче обовязків своїх сповняти.

Отцї духовні того свого права дуже рідко хиба коли уживають. Звичайно волїють відречи ся того що їм належить ся і дарувати гроші, котрі їм люди винні, єсли їх хто добровільно не хоче зложити, але з того таке йде, що сьвященикови дїйсно не раз трудно мати то, що єму конечно потреба на удержанє житя. Мусїв би від хати до хати ходити і всїх просити о гроші на удержанє.

Крім того треба священникови жити з готівки і кождий кусник хлїба в містї за гроші купувати. До міста же або пішки ходити або конї за великі гроші винаймати, бо нема на чім удержувати конї. В старім краю вірні помогуть і в господарцї, в Канадї хотяй би сьвященик і мав фарму чи огород, хтож прийде єму робити? хтож позичить машину? ба як же машиною управляти кусник города. Крім того, де дїти до школи посилати? Добре де єще є школа для дїтий, але що робити там де єї нема, що робити, коли дїти підростуть, коли потреба би їх до висших шкіл посилати. Тої потреби не кождий фармер відчуває, але як хоче, а вже троха доробив ся, то легко міг би дитину і в школї утримувати.

З того всього не слїдує, щоб не мало бути рускаго сьвященьства в Канадї, треба о то і молити ся і о то старатися, щоб до часу ви мали місионарів, котрі би бодай кілька лїт над вами працювали, а щобисьте з часом мали своє Канадийске сьвященьство руске, що виховає ся уже з ваших дїтий.

Потреба школи.

Друга річ рівнож дуже важна для будучности нашого народа в Канадї — то школа. Але не яка будь, а добра школа. Від того чи є школа, чи нема і чи школа добра чи не добра, залежить цїла будучність молодого поколїня. Де школи нема, там дїти ростуть, як би в лїсї, дико. Жадної просьвіти не мають і не могуть дати собі ради в житю.

Хиба не много дуже людий таких, щоб не розуміли, як конечно чоловікови потреба бодай знати письмо та рахунки. Як того християнин не має, то хиба буде єму тяжко боронити ся перед тими всїми аґентами, що лихий товар хотять конче за грубі гроші продати, тай при тім бізнесї єще християнина здурити. От хотяй би лиш таким способом, що підсуне запис на морґеч (morgage) міcто звичайної ноти (Note - вексель). Першої рати за машину не заплатив, а вже з поля снопи забирають, християнин анї не знав, що сам підписав таке.

Як дитина до школи не ходить, то хиба трудно виробить ся в нїй чесний благородний характер, а не знати і коли навчить ся всяких нечесних дїл. Навіть буде красти, а то в Канадї уходить за наймерзеннїйше і найбридше зі всїх проступків.

І в старім краю певно красти річ нечесна, бридка і все гріх перед Господом Богом. Але в Канадї злодїй, то чоловік, котрого всї прямо боять ся, на котрого пальцями показують і котрим бридять ся. Сто раз гірше, як такого, що єго нужда їсть. Приняв єго анґлїк до себе на нічлїг тай рано будить ся вже гостя в хатї нема, тай хтось коцик забрав. Най той гість буде припадком Русином, а і пять лїт пізнїйше жадного Русина не прийме на нічлїг анї сей анґлїк анї жаден з єго сусїдів. А прийде колись Русин до єго хати, то і на крок не відступить і на руки буде дивити ся і найскорше з хати випросить, бо буде думати, що всї Русини подібні до того, що колисъ в него ночував.

Братя сердечні, аж встид всїм нам подумати, яка то неслава єще кілька лїт тому назад була звязана з тим словом „ґалїшен“ (Galician). Богу дякувати, що тепер вже і Анґлїйцї і Французи і Нїмці зачинають нас називати так як називаємо ся Русинами Ruthenians, а та стара назва „ґалїшен“ Galician з цїлою єї неславою від нас поволи відпадає. Але до недавна єще, а декуди єще і тепер „ґалїшен“ то вже було послїдне і з всїх найгірше на сьвітї. Відай треба нам буде добре

єще працювати, щоби ту неславу стерти, що деякі нам зробили через крадїжки, пияньства, бійки і забийства.

Спис людности.

Незадовго зачне ся списувати всю людність в Канадї. То дуже важна хвиля для нас, бо від неї залежить кілько нам будуть признавати сили. Ось приміром потреба кажемо конечно щоб нам дали єпископа рускоґо для Русинів. А ту питають кількож вас є Русинів в Канадї? Загляньмо до книг. На граници кождий чужинець що до краю виїзджає мусить записати ся до якого народу належить. А ту подивім ся кілько в тих книгах записаних Русинів?

Іду я в Отаві до Immigration Office, то є до того уряду через котрий всї чужинцї переходять і котрий збирає з всїх границь мельдунки, до якото народу хто записав ся. Чи вгадаєте, кілько є людий записаних яко Русинів поміж тими що через двайцять лїт послїдних переїзджало границї Канади? Певно нїколи не вгадалибисьте — всьо на всього 3107.

Чиж є кому давати єпископа?

Правда, що від десяти лїт було близько 68 тисяч, що записали ся яко ґалїшени. Є близько 37 тисяч записаних яко австрияки, але Русинів нема більше як 3107. Ну бо кождий знає, що анї Galician анї Austrian не

є конечно Русином. І жид з Галичини буде ґалїшен, і нїмець з Відня буде Austrian — а за Русина то може по справедливости лишень той уходити, що себе запише Ruthenian.

Тож, Братя дорогі, шануйте свою честь, не встидайте ся свого народа, своєї віри і свого обряду. Як будуть списувати людність Канади, записуйте ся всї до одного яко Русини-католики греко-католицкого обряду — яко Ruthenian-catholic of greek-catholic rite in communion with Rome.

Не бійте ся також, щоби той запис мав стати підставою чи то податку, чи десятини, чи військової служби, чи чогось подібного. Так оно не єсть. О то одно лишень йде: держава Канади хоче знати кілько душ жиє в Канадї, якої хто віри і якої народности. Чим більше буде записано Русинів тим буде для нас лїпше, тим більше будуть нас шанувати тим лекше чогось добємо ся. Для того записуйте ся всї так як називаєте ся, так як вас покрестили, а не перекручуйте назви своїх батьків і дїдів.

Колись був я в якійсь школї. Директор каже менї, що єсть записаний і малий Русин. Але як записаний? Тато називав ся Зелений, тай сина казав записати Ґріном (green значить зелений). Чи то не сьмішне? А може більше єще сумне чим сьмішне.

Ви, що і письмо знаєте і лїпше розумієте, що до чого йде, вияснїть же неписьменним що то значить конскрипция, о що іде і як треба в тій справі поступати.

Не пожалуйте троха праці, она не буде страчена, а вийде на хосен і славу нашого народа.

Дбайте о дїти.

Ви родичі памятайте, що єсть вашим сьвятим обовязком перед Господом Богом працювати над добрим вихованєм своїх дїтий і посилати їх до школи де лишень можливе. Єсли хочете, щоб вас дїти на старість шанували, щоб вас колись не виганяли з хати, дбайте завчасу о те, щоби дїти добре знали і Божий закон і правди сьв. віри і щоб хотїли добре по християньски чесно і уцтиво жити і працювати. Дбайте о них, старайте ся, працюйте, бо від того залежить щастє ваше на старі лїта, від того залежить і щастє ваших дїтий. Бо лишень той щасливий, хто порядним чоловіком і добре знає свою віру і після неї жиє.

І в старім краю суть родичі обовязані працювати над вихованєм дїтий. Але тут в нас мають в тій праці много помочи. Навіть там де родичі свого обовязку не сповнять, заступять їх душпастир і учитель. В Канадї нема кому заступити родичів; як родичі своїх обовязків не сповнять, дїти будуть злими християнами, не виростуть на чесних людий і готові колись проклинати память своїх родичів.

Вже й правительство о то дбає, щоб в кождій місцевости була школа, а радше,

щоб школи були так розсїяні по заселенім фармами краю, щоб від жадної хати не було дальше до школи як півтретя анґлїйскої милї (4 кільом.).

Уплине єще много часу заким будуть зорґанїзовані всї школи і заким в кождій буде учитель. Але се в великій части залежить від наших людий, коли схотять мати свою школу, бо відай всюда де наші фармарі жиють єсть така установа, що люди з шкільного дистрикту (около трех миль квадратових) сами виберають собі учителїв, котрі самостійно заряджують школою, принимають учителя, укладають ся з ним о пенсию, в данім случаю відправляють єго. Тож де люди більше о просьвіту і школу дбають, там і скорше буде школа і учитель буде лїпший.

Яких потреба учителїв?

Важна се річ добре дібрати учителя. Добрих учителїв буде добра наука а злих зла. Тож коли прийде ся вам укладати з учителем, добре уважайте, яким він є учителем, та запитайте і тих у котрих був, щоби знати кому свої дїти віддаєте. Уважайте, щоб учитель був і нашої віри і нашого обряду. Такий то буде дїти і по руски вчити, навчить і катехізму, може научити і пісень церковних і хор в церкві заложити і утримувати, одним словом може бути таким якого потреба, що виховає ваші дїти на добрих, чесних християн, на порядних лю-

дий. А як доброго учителя знайдете, то не жалуйте єму гроший, платїть єму добре, бо на добру пенсию заслугує. Добра наука і добре вихованє дїтий то річ так важна і так цїнна, що майже на ню цїни нема.

А коли не можна знайти учителя Русина, то добре питайте якої віри єсть учитель, що до вас зголошує ся. Бо єсли на те не будете зважати, а приймете когонебудь, то та байдужність о сьвяту віру і та неувага моглаби принести гіркі овочі.

Повірте приміром дїти протестантови або чоловікови иншої якої секти. Нема сумнїву, що з школи винесуть якусь трутину, котра вам добра в хату не принесе. Най приміром учитель в школї висьміє який з наших обрядів от хотяйби лишень водосьвятє. Вже то може в серци дитини приняти ся, дитина може поволи научити ся легковажити сьв. обряд, тай церковні устави, тай народні звичаї.

Вже не то, що їх не розуміє, може не розуміти, а єще цїнити, але вже легковажить, але вже сьміє ся, а єще крок наперед, і цїлком відкине. А щож доперва сказати о тім, єслиби учитель хотїв свою віру над все захвалювати, до своєї віри тягнути а може наш обряд і нашу віру понижати в очах дїтий? Кождий видить, яке з того виходить небезпеченьство. А єще гірше буде, єсли учитель стане впоювати в дїти цїлковиту байдужність на все що Боже, на все що до віри відносить ся. Як стане захвалювати ось таку, не знати як сказати, чи релїґію, чи цїлковиту безвіру як пр.: „що в житю нема річи важнїйшої від гроший, як хто має гроші, то всьо має, а решта пусте, от коби много житя ужити, коби обовязки легкими зробити“, або знова таке: „що кожда релїґія однаково добра, чи однаково непотрібна, от старі забобони, тай тілько“; або знова: „не знати, як то Ісус Христос вчив, не знати що правда в сьвітї“.

Кождий видить, що хотяйби професор не часто сказав таке або подібне слово, то оно все таки душам дїтий поволи шкодить, підкопує то найбільше добро, яке нам Бог дав а яке нам наші батьки лишили, підкопує віру, підкопує привязанє до народности, до обряду а місто щось доброго подати, піддає душі трутину сумнїву, насьмішок, байдужности і якоїсь новости, що може подобає ся а добра не принесе.

Єще старша молодїж лекше оборонить ся перед такою пропаґандою фалшивої науки, але і старші хлопцї все суть наражені на правдиве небезпеченьство для душі. Для того як маєте своїх синів віддати до висшої школи, тож уважайте, щоб була або школа католицка або єсли такої нема, щобисьте хлопців добре пильнували і добре перестерігали перед злим впливом непевної науки.

А коли принимаєте учителя, добре питайте, чи єсли не може бути і нашої віри і нашого обряду, то бодай, щоб був тої самої віри, що ми, щоб був католиком.

Школи Сестер Служебниць.

Памятайте і на піддержуванє шкіл наших Сестер Служебниць. Сьміло посилайте там дїти і віддавайте їм на вихованє дївчатка. Вже за Божою ласкою маємо в Едмонтонї красну школу і Інститут для дївчат. Дасть Бог вийдуть з неї добрі господинї і матери родин. Бо Сестри Служебницї ревно і з правдивим посьвяченєм працюють над вихованєм ваших дїтий, і заслугують на те, щобисьте їх поперли. Ясна річ, що Сестри Служебницї не можуть утримувати даром дїтий.

Колись як будуть мати якийсь маєток чи через запис богатих людий, чи через датки, будуть могли і даром утримувати кілька дївчат сиріт. Але як довго єще не мають записів анї фундаций, мусять родичі за дїти платити. Тай не трудно порозуміти, що дорозше утриманє дитини в містї в школї, як на фармі. На те однак не жалуйте гроший; то гроші, котрі сто разів вернуть ся і щастєм дитини і вашим вдоволенєм і Божим благословеньством в житю.

Кулї, карти, горівка.

Як би так наші людй не тратили гроший на непотрібні, а навіть шкідливі видатки, то малиби досить гроший не лишень на удержанє одної і другої малої школи для дїтий, могли би удержувати і висші школи ґімназиї, унїверситети, академії торговельні,

промислові і здобути собі в Канадї таке положенє і економічне і полїтичне, якого нїгде на сьвітї не мали Русини. В тім лишень біда, що много з наших фармарів, а єще більше з наших робітників не вміють досить гроший щадити, а часом викидають цїлком на пусте.

Не кажу щоб конче всї танцї і забави мали бути злими. Можна прилично і чемно забавити ся, можна бути веселим в житю, але того вже, то нїхто не похвалить, щоби танцї відбували ся в пісні днї, коли церков заказує всякі забави, або знова щоб відбували ся в суботу вечер і молодїж цїлу нїч гуляла і через те не могла бути в недїлю в церкві.

Перша річ в житю сповнити всї свої обовязки. Як обовязок сповнений, бав ся кілько хочеш і будь веселий.

Але до веселости і забави хиба не належить марнувати гроші, згривати ся в кулї або карти та упивати ся горівкою а до того єще платити високі кари. Не лїпше би то було гроші щадити, щоби за них, єсли хто єще молодий, набрати більшої і лїпшої просьвіти або научити ся якогось потрібного ремесла, або щоб за ті гроші чи в старім краю чи в новім докупити більше землї.

Коли Бог дав кому красший маєток і більше гроший, то треба би бодай часть, бодай то що збуває, що непотрібне дати на убогих, причинити ся до будови церкви, дати на піддержанє або заснованє якоїсь хосенної рус-

кої інституциї, чи рускої школи а не по дурному прогривати в карти чи в кулї.

Бридка гра.

Можна і в карти бавити ся і в кулї, хоть єще лїпше було би для молодих якась розумнїйша забава чи гра, як шахи. Але се вже і дурна і бридка річ грати в гроші. Така гра робить чоловіка пустим і виробляє в нїм не оден блуд. Хто привик грати о гроші, може дуже легко стати на гроші захланний. Без працї хотїв би набувати чужий гріш. А кілько то разів при такій грі прийде до сварнї, до бійки та робить ся свому народови встид перед чужими.

До того коли грає ся о гроші, могло би закрасти ся і таке лихо, що молоді люди научили би ся в карти ошукувати; а треба Вам братя знати, що на цїлім сьвітї, де лишень жиють культурні люди, принята єсть така засада, що ошуканьство в грі єсть найбридшим, найбільше негоноровим зі всїх ошуканьств: єсть всюда принято, що чоловікови, котрого раз прилапано на ошуканьстві в картах, жаден чесний чоловік не подасть руки, жаден до хати не прийме, жаден не засяде при однім з ним столї. Всї чесні люди бридять ся таким чоловіком і боять ся забрукати ся, стягнути на себе нечесть і неславу, єсли би єму подавали руку або з ним мали які будь зносини.

При таких пустих грах і забавах рідко коли обійде ся без пияньства. І знова марнує ся гроші. При тім тратить ся здоровлє і стягає ся на себе ба і на нарід нечесть і неславу.

Велика рана.

Як би так наші поселенцї в Сполучених Державах і в Канадї були всї людьми тверезими, як би не бували так часто караними за пияньство і бійки, що йдуть за пияньством, то відай наша справа в Америцї стояла би лїпше. Люди шанували би нас більше і лекше було би нам і знайти добру роботу і мати за роботу висшу заплату.

Так як в старім краю пияньство є для многих найбільшим нещастєм, а для цїлого народа є великою раною, так є і нещастєм для цїлої нашої американьскої еміґрациї.

Кілько то треба навстидати ся за наших людий, коли чоловік питає якого американина чи анґлїйчика о єго мнїнє, що до Русинів. Булиб добрі люди, відповідають, як би не пияньство. „Нам судиям“ так менї колись оден з висших судиїв говорив „Русини дають много роботи, за часто поміж ними лучають ся бійки, а навіть убійства, але звичайно то лишень через пияньство. Як би були тверезими були би найпорядиїйшими з людий. Нема лїпшого кольонїсти, як тверезий Русин, порядний, працьовитий, промисловий, дорабляє ся маєтку як жаден иньший.

Як би так всї Русини були тверезими, то в короткім часї здобулиби половину Канади."

На фармах більше відповідає кождий за себе: але поміж робітниками в містах чи в майнах (mines) копальнях, на кождого впливає товариство, в яке дістане ся. Приїде молодий хлопець перший раз до Америки, дістане ся в містї в порядне товариство трохa старших або рівних собі робітників, остережуть єго від неодного зла, навчать єго чесно працювати, а стеречи ся пияньства і всякої иншої неморальности. Відай не позбудемо ся того поганого блуду пияньства иньшим способом, як через те, що всї порядні і тверезі злучать ся всюда в товариства, щоб поборювати ту страшну заразу. Самі між собою дадуть собі слово, що не будуть алькоголїв жадних уживати і других будуть до того потягати всїми можливими способами.

Социялїсти.

Велике нещастє для молодого чоловіка, коли дістане ся в зле товариство молодих, пустих і дурних людий, але єще гірше нещастє, як дістане ся в руки социялїстів та запише ся до якого социялїстичного товариства. Зле товариство людей пустих не легко зіпсує розумного молодця, котрий знає, чим є житє а чим поважні обовязки житя. Але товариство социялїстів може зіпсути і розумного і благородного молодця. Поміж ними знайде може неодного благородного доброго

хлопця, котрий дав ся їм опукати і до них пристав. Знайде може і неодно, що єму сподобає ся, бо социялїсти як раз тим до себе людий потягають, що позірно заставляють ся за всї людскі кривди і удають, що о добро убогих і скривджених дуже дбають. Поміж ними може бути навіть много таких, що і дїйсно відчувають кривду яка нераз убогим дїє ся і що щиро хотїли би тому зарадити. Але провідникам йде не о те, а цїлком о що иньшого. Їм іде о те, щоби як найбільше людий відтягнути від сьвятої Церкви і від віри. Найвисші провідники, коменданти та орґанїзатори социялїзму то жиди. Хотїли би дійти до як найбільшої власти і до як найбільшого впливу і зібрати собі військо, котре би їм улягало ві всїм і слїпо піддавало ся їх розказам.

А не вистарчає їм мати під своєю властию самих жидів, бо жиди як буде потреба за гроші все зроблять. Хотять і християн взяти під свої розкази; а що християн не много можна купити а до того йде єще о се, щоб християни гроші давали, беруть їх як рибу на удку на красні слова о людскій кривдї, о потребі лучити ся, орґанїзувати ся. І то дїйсно їм удає ся, всюда потягають за собою много добрих і порядних людий, котрі не розуміють, не знають до чого йде цїла та робота.

Коли тих християн вже мають в своїх товариствах, старають ся всїма силами відорвати їх від Ісуса Христа і від Єго Церкви,

і знова то їм нераз удає ся, християн доводять до такої ненависти до всього того, що християньске, що аж трудно порозуміти, як їм могло удати ся таке.

Найлїпше показує як далеко заводять соціялїсти тих християн що їм в руки попадуть, то, що менї самому лучило ся в містї Ванкувер (Vancouver, B. C.).

Їдучи всюда там, де міг здибати наших людий, я нїчого иньшого не шукав, як лиш послужити їм і працювати для них. Тож і до Ванкуверу я приїхав в тій самій цїли, хотїв проповідати Боже слово і сповідати тих, котрі би хотїли. Я був першим сьвященіком руським, котрий до Ванкувер приїзджав. Тому і не знав до кого удати ся, щоби знайти Русинів, або о них щось довідати ся. А що наших людий в містї є досить, я то вже чув від ріжних людий, котрі давнїйше були в Ванкувер і менї оповідали, що там завсїгди наших робітників много. Дали менї навіть якісь адреси, але шукаючи не міг я нїкого знайти. Так зійшло менї майже три дни на шуканю людий, котрі могли потребувати моєї духовної помочи. По трех днях доперва здибав я кількох людий. Були то соціялїсти. Місто зробити так як обіцяли і дати знати християнам, що їх сьвященик приїхав, они дали знати самим лишень соціялїстам і уложили відай між собою перешкодити менї в моїй роботї, нїкого до мене не допустити, а до того єще мене зневажити. Запросив я їх був до церкви і просив, щоби

всїм, котрих знають, дали знати, що о тій а о тій годинї буде Служба Божа. Майже нїхто до церкви не прийшов. Я запросив на міттінґ (meeting), щоби пізнати ся та порозуміти ся; на моє чемне запрошенє відповіли обкидуючи мене яйцями і всїми можливими зневагами.

Не знаю дїйсно, чим я міг провинити ся і чим стягнути на себе їх ненависть? Хиба тим одним, що хотїв Боже слово проповідати і людий сповідати. Але вже дїйсно далеко зайшла ненависть до всього, що християньске, єсли на чужинї так принимає ся свого сьвященика, котрий приїзджає на те, щоб попрацювати для вірних.

За зле не маю тим бідним збаламученим хлопцям їх поступованя. Не лишень давно їм з цїлого серця відпустив, але навіть анї найменшої хвильки не мав я до них урази. Жаль менї було, що я через те не міг зробити в Ванкувері того, по що приїхав, що ледви кількох людий міг висповідати і міг Боже слово проповідати лиш тим не многим. А з другої сторони я цїлим серцем тїшив ся, що міг бодай троха потерпіти для Ісуса Христа, котрий за мене проляв Свою кров. А тїшу ся єще і для того, бо з того приміру хиба кождий переконає ся, що соціялїзм не веде до доброго, коли веде до такої ненависти Божого слова і тих, котрі хотять Боже слово людям проповідати.

Много поміж соціялїстами є людий, що не хотять вірити в то, гнївають ся, коли хто

каже, що соціялїзм є ворожий християньству, що не можна бути християнином і соціялистом. Може з того, що менї лучило ся, переконають ся, що так є. Тай може Бог дасть їм ласку навернути ся і покинути небезпечну дорогу, на яку вступили записуючи ся до соціялїстичної орґанїзації.

Злі книжки і часописи.

Часом більше від злого чоловіка може пошкодити зла книжка. Може чоловікови в короткім часї відібрати сьвяту віру і спровадити єго на бездорожа гріхів. Тих же злих книжок і часописий є в наших часах таке множество, що не можлива річ людий перед кождою з окрема перестерігати, не можлива навіть річ знати всї злі книжки, які виходять по ріжних містах. Навіть не варто о них вспоминати, бо деякі люди суть так цїкаві, що готові умисно за злою книжкою шукати.

В Канадї треба вам особлившим способом уважати на такі книжки, котрі видають для наших людий незалежні або протестанти. В такій книжцї помішана буде правда і неправда. Могуть приміром бути представлені науки Ісуса Христа і представлені цїлком так само як в наших книжках а попри то деяка наука буде так ложно і підступно представлена, щоб як раз доказати якусь єресь, або єресь яку доказами оборонити і утвердити. Отож треба вам знати, що хто читає таку книжку, в котрій є доказована

і боронена наука противна науцї нашої сьв. Церкви, тим самим відлучає ся від Ісуса Христа і від Єго сьвятої Обручницї, вселенської католицкої Церкви.

Хто таку книжку читає грішить передовсїм проти Божого закону для того, бо наражає свою душу на небезпеченьство тяжкого гріха против віри. А наражати свою душу на небезпеченьство тяжкого гріха є також тяжким гріхом. Тяжко грішить і для того, бо не слухає заказу Церкви, котра заказує кожду злу книжку читати.

В кінци кромі гріха стягає на свою душу кару церковної клятви, з котрої не може єго кождий сьвященик увільнити. То кара задержана Сьвятїйшому Отцю, з котрої може увільнити лишень такий сьвященик, що має осібну на те власть.

Очивидна річ, що сьвященик той гріх може відпустити лишень тому, котрий щиро обіцює поправу і обіцює злу книжку або знищити або віддати духовному отцю.

По одній річи можете пізнати чи книжка добра чи нї. По апробатї, або порученю церковної власти. Ясна річ, що лишень на книжки о вірі або о річах Божих дає церковна власть таку апробату, наколи в них нема жадного уступу противного науцї сьв. віри і християньскій моральности.

Коли сам єпископ книжку пише ось як я сю книжочку для вас пишу, то не потреба апробати, бо кождий знає, чи такий єпископ слухає чи не слухає своєї власти Христового

Намісника. Як слухає, то і в тій книжцї, котру написав, не голосить иньшої науки, як сьвята Церков. А єсли який єпископ від найвисшої власти церковної, від Христового Намісника Римского Папи відірвав ся і Єго не слухає, то і не можна єго анї слухати анї читати єго книжки.

Єсли проте знайдете о науках віри і моральности яку книжку і хочете пересьвідчичи ся чи она добра чи не добра, дивіть ся чи є позволенє від єпископа книжку печатати. Ба і від якого єпископа є позволенє— бо на книжках схизматицких виданих в Россії стоїть також „дозволено духовною цензурою“. То був би як раз знак, що то книжка не добра. Єсли жадної апробати нема, то також знак, що книжки не годить ся читати.

А як де написане звідки та книжка йде, приміром „властию самостійної греческої церкви в Канадї“, то вже знаєте напевно, що в тій книжцї є єреси, що єї проте не вільно читати під карою церковної клятви, задержаної Сьвятїйшому Отцю, що не вільно єї анї в хатї тримати, анї другим давати, анї позичати, анї самому читати. Навіть слухати голосного читаня такої книжки буде тяжким гріхом.

Навіть самого сьвятого письма, чи євангелия, апостола, чи біблїї старого завіта не вільно читати, коли на книжцї нема апробати церковної власти, або коли та книжка є видана через протестантів.

Хотяй вас проте, мої братя дорогі, усильно заохочую, щобисьте мали по хатах як найбільше добрих книжок і читали їх на голос таким, що не знають письма, ще з більшою усильностю перестерігаю Вас перед злими книжками і злими часописями.

Хто злу книжку читає, подібний є до дурного чоловіка, що як має рілю свою засїяти, місто єю зорати, убиває єю на тік, щоби жадне зеренце не могло запустити корінє. Він подібний до чоловіка дурного, що до щоденної страви своєї додає трутину, котра поволи відберає єму здоровлє, нищить сили і приспішує смерть. Бо зла книжка є дїйсно трутиною для душі, она так чоловіка псує, що не може бути добрим чоловіком, хто читає злі книжки. Не буде мати анї Божого благословеня, анї Божої ласки, анї родинного щастя, анї потїхи з дїтий. Добре каже Письмо сьвяте, що так як той порох, що єго вітер збиває з лиця землї, так житє нечестивого і пꙋ́ть є҆гѡ̀ поги́внетъ (Пс. I, 4—6).

Бо якжеж не назвати нечестивим чоловіка, котрий не дбає о здоровлє своєї душі, о спасенє своїх дїтий, хто не слухає Церкви, легковажить Божий закон і сьвяту віру. А все те робить чоловік, що злу книжку читає, або лиш в хатї єї держить.

Добрі книжки.

А є тілько добрих книжок, котрі варта читати і котрі вам поручаю. За малі гроші мо-

жете собі самі спровадити сї книжки і в коротенькім часї зібрати красну бібліотечку добрих, хосенних книжок. Не говорю тут о добрих книжках, що відносять ся чи до господарки, чи до істориї, чи як плекати садовину, або ходити коло худоби. Такі всї книжки можете читати і з них користати хотяйби були написані через найгірших людий, бо й недобрий чоловік в тих річах господарских може добру раду дати, а єслиб рада не була добра, то кождий фармар переконає ся в короткім часї.

З книжок, що відносять ся до віри і Божої науки, то вам поручаю:

всї виданя Отців Василиян з Жовкви і часопись „Місионар“. (Адреса така: Austria, Galicia, Żowkwa. Видавництво Чина сьв. Василия В.;)

поручаю Вам також видавництво сьв. Апостола Павла, котре вже много добрих книжочок видало. (Адреса така: Austria. Lemberg, ул. Коперника 36. Товариство сьв. Апостола Павла);

дальше книжочки місийні і Посланника. (Адреса така: Austria, Galizia, Сухоріче, почта Борщевичі. Редакция Посланника і книжочок місийних;

дальше є бібліотека „Основи“, котра вже видала кільканайцять красних і добрих книжочок. (Адреса така: Austria, Lemberg, Редакция „Основи“ ул. Піскова 3 а).

В Філядельфії виходить дуже красна часопись „Душпастир“ (Адреса: North Franklin Street 821 Philadelphia, Pa.).

В кінци зачало виходити у Львові маленьке письмо „Еміґрант“. Видає єго товариство сьв. Рафаїла (Austria, Lemberg, ул. Коперника, ч. 36). Має оно на ціли, щоби ми ту в старім краю мали як найбільше відомостий о всїх поселенцях на чужині, а ті поселенці знов щоб мали відомости з старого краю. Тому то Еміґрант запрошує всїх Русинів, що жиють на чужині, щоби присилали відомости, як де кому поводить ся. То і ті, що схотять їхати до Америки, будуть лїпше знати, де їм їхати і чого надіяти ся. Товариство сьв. Рафаїла недавно заснованє, але як Бог дасть, може мати величезне поле до дїланя і прекрасні заслуги для нашого народа, бо єго задача: опікувати ся і помагати всїм нашим поселенцям за границею краю.

В роцї 1902 я написав для вас в Канадї книжочку „Правди віри“. В нїй представив я по можности всї науки Божого обявленя. Перше виданє розійшло ся таки в Канадї; що з другого виданя лишило ся, посилаю вам тепер через отця місионаря. Він ті книжки всюда породає і всїм отцям духовним розішле. А єсли Бог поможе і поблагословить, то сю книжку еще раз для вас перероблю і доповню.

Днесь хочу вам лиш коротенько представити найголовнїйші правди віри і додати кілька слів більше о тайнї супружества.

Правди віри.

Наша християньско-католицка віра така: Віримо в одного Бога в трех Божих особах: Отець, Син і Дух сьвятий, Сьвятая Животворящая Тройця, в імя Котрої ми охрещені водою і духом, — се оден Бог. Всї три Особи мають одну Божу натуру, є всї тим самим Предвічним і Всемогучим, Всемилосердним Богом. Божий Син походить від Отця а сьвятий Дух походить від Отця і Сина. Отець Небесний сотворив сьвіт разом з Сином і сьвятим Духом; всїм рядить і о всїм промишляє. З любови до нас зіслав з неба Єдинородного Свого Сина на спасенє людского рода. Віримо, що Син Божий з неба зійшов на землю, воплотив ся, взяв на себе людске тїло, став ся чоловіком у всїм нам подібним кромі гріха, народив ся з Пресьвятої Дїви Марії, Богородиці. Яко чоловік, жив на земли, дав нам примір і науку як маємо жити, щоби по смерти дістати ся до вічного щастя в небі. Навчив нас Божих правд сьвятої віри, установив сїм сьвятих Тайн, основав сьвяту Свою Церков, лишив нам сьв. Петра яко Свого наслїдника і намісника. Для нашого спасеня перетерпів Син Божий страшні муки. Тими терпінями і страшною смертию на хрестї купив нам Божу благодать, без котрої не можна нїчого доброго зробити, анї спасти ся. Невдячні люди не приняли свого Сотворителя і Спасителя і віддали Єго ворогам на зневаженя і розпятє. Христос був суджений, зневажаний, бичований, носив терневий вінець і багряну ризу, виставлений на посьміховиско, порівнаний з Варравою, сказаний на смерть, терпеливо понїс хрест Свій на Голгофту і поміж двома розбійниками був розпятий.

І воскрес в третий день як предсказали пророки і вознїс ся на небо в сороковий день і з неба зіслав нам сьв. Свого Духа. Той Божий Дух, що в старім Завітї говорив устами пророків і сьвяті книги старого завіта натхнув їх сьв. писателям зійшовши на Апостолів і учеників і научив їх Божої правди обявленої Ісусом Христом і доповнив їм Христову науку. Апостоли йдучи за Христовим розказом розійшли ся по сьвітї і проповідали науку Сьвятого Євангелия.

Ми віримо, що наука Ісуса Христа дійшла аж до нас незмінна. Віримо, що Ісус Христос дав сьвятій Своїй Церкві Свого Духа і що той Божий Дух не позволяє Церкві зблудити. Він стереже єї від всякої помилки і блуду в проповіданю Божого слова. Церков сьв. не може помилити ся в науцї віри і християньских обичаїв.

Ми віримо, що головою Христової Церкви є наслїдник сьв. Петра, Христовий Намісник, Римский Папа. Ми віримо і визнаємо, що сьв. Апостольский Престол і Римский Архієрей держить на цїлий сьвіт першу і найвисшу духовну власть. Віримо, що Сьвятїйшому Отцю, Папі Римскому, Ісус Христос передав в особі сьв. Петра повну власть пасти, рядити і управляти вселеньскою Цер-

квою. Віримо і визнаємо, що коли Сьвятїйший Отець проголошує якусь правду віри, яко учитель цїлого християньского сьвіта, та Єго наука є непомильною наукою самого Христа Спасителя, що і Єму Христос дав сей дар непомильности, яким наділив сьвяту Свою Церков. Віримо проте і за непомильну правду приймаємо всьо то, що Бог обявив а сьвята Церков і Христовий Намісник на земли подають нам до віруваня.

В особенности віримо яко в правду обявлену самим Богом, в науку о Непорочнім Зачатю Пречистої Дїви Богородиці, бо ту науку проголосив вселеньский Архієрей Пій Девятий, Папа Римский, яко правду Богом обявлену.

Віримо, що Пречиста Дїва Марія чудним даром Божої ласки була остережена від всякої плями первородного гріха в самій хвили початя. Єї пресьвятої душі не діткнув анї на хвилю гріх первородний, котрий з першого нашого прадїда Адама перейшов на весь рід людский. Ми родимо ся дїтьми Божого гнїву, а Она Пресьвятая Дїва і котра мала пізнїйше зістати Божою Матерю, від першої хвилї свого Зачатя була Пречистою і Пресьвятою Божою дитиною. Наші душі доперва вода сьв. хрещеня очищує з гріха первородного. Перед хрещенєм ми не дїти Божі, ми не наслїдниками Христового царства. Пречисту Дїву Марію Бог остеріг від сего нещастя, неласки і гнїву Божого і від

першої хвилї дав Єї души для будучих заслуг Ісуса Христа обильну благодать Божу.

Віримо і за непомильну правду узнаємо всї науки, які вселеньскі соборы проголосили і вірним до віруваня подали яко Богом обявлену правду віри. Так принимаємо всї рішеня соборів вселеньских властию вселеньских Архіреїв, Єпископів римских законно держаних і їх властию потверджених. Так принимаємо за правду, так віримо, так визнаємо науки віри опредїлені і оголошені сьв. вселеньскими соборами тридентскими, фльорентийскими і ватиканьскими.

Сьвяті Тайни.

Віримо і визнаємо, що єсть сїм сьвятих Тайн установлених через Ісуса Христа для спасеня нашого. Ті сьвяті Тайни не однако для всїх потрібні. Не кождому потреба, не кождий може всї принимати, але кождий мусить їх узнавати, а принимати тогди, коли після законів і установ церковних християнин може або повинен яку сьв. Тайну принимати. Сьвяті Тайни суть: Крещенє, Миропомазанє, Євхаристия, Покаянє, Єлеопомазанє (Маслосьвятє), Сьвященьство і Супружество.

Віримо, що в сьв. Тайнї Крещеня через воду і через призванє сьв. Тройцї: Отця, Сина і Духа сьв. душа людска очищує ся з гріха первородного і зі всїх гріхів

учинкових, если принимає се сьв. крещеня в пізнїйшім віцї. Віримо, що в Тайнї Миропомазаня, котру так як крещеня можна лиш раз в житю принимати, удїляє ся нашим душам дар сьв. Духа, котрий нас утверджує в християньскім житю і дає нам силу до борби о спасеня душі.

Віримо, що в сьв. Євхаристиї принимаємо Пресьв. Тїло і Пресьв. Кров Господа нашого Ісуса Христа. Віримо, що по осьвяченю дарів на Службі Божій через сьвященика цїле существо хлїба переміняє ся в существо Тїла Христового, а цїле существо вина переміняє ся чудесним способом в существо Крови Господньої. Під видами хлїба по осьвяченю дарів нема вже хлїба, а є Христове Тїло а під видами вина нема вже вина а Христова Кров. Віримо, що під видом хлїба і вина есть присутний Господь наш Ісус Христос Богочоловік — з душею і тїлом і з Божеством і Чоловічеством.

Віримо, що в часї Служби Божої приносить ся правдива жертва Богу на хвалу а на хосен наших душ і на хосен померших, котрі зійшли з сего сьвіта в ласцї Божій, а мають еще відпокутувати дочасні кари в чистилищи.

Віримо, що та безкровна жертва Служби Божої есть повторенєм кровавої жертви, яку принїс Христос на горі Голгофтї.

Віримо, що через кождий тяжкий гріх християнин тратить Божу благодать, і що до неї не може иншим способом вернути як

лиш через належне принятє сьв. Тайни Покаяня. Віримо і визнаємо, що в Тайнї Покаяня сьвященик до того через Єпископа уповажнений і заступаючи місце самого Бога, каючому ся і сповідаючому ся грішникови в імени Божім гріхи відпускає.

Знаємо, що до доброго приготованя до сьв. сповіди потреба обрахунку всїх своїх гріхів здїланих від послїдної доброї сповіди, або від хвилї повзятя розуму. Знаємо, що кождий тяжкий гріх есть конечним предметом сповіди так, що хто оден гріх тяжкий в сповіди затаїть, тим самим вже сповідь его стає неважною. Знаємо, що така неважна сповідь есть тяжким гріхом сьвятокрадства. Віримо і визнаємо, що за кождий гріх смертельний належить ся страшна кара в пеклї. Знаємо, що за оден гріх тяжкий поповнений в мисли Бог ангелів з неба скинув в пропасть пекольну. Знаємо, що гріх перших родичів стягнув на весь рід людский хороби, смерть і инші страшні наслїдки.

Маємо для того, братя дорогі, причину бояти ся Божого гнїву і Божої кари. Маємо причину дрожати на гадку о страшній хвили, в котрій прийде нам здавати рахунок перед страшним Судією людскої совісти. Маємо причину дрожати о своє спасеня. Знаємо, що ми согрішили, знаємо, що легко можемо согрішити, знаємо, що можемо в грісї вмерти, знаємо, що се річ страшна впасти в руки Бога живого, знаємо, що вмерти в грісї, се найстрашнїйше нещастє яке може впасти на

чоловіка, знаємо, що геєна огненна, що хробак совісти, що засуджує на вічні муки — се нещастя так великі, що їх розум не може обняти.

Тож коли ми согрішили треба нам бояти ся Божої кари і Божого суду і зі страху перед тим нещастєм цїлим серцем бридити ся і ненавидїти наші гріхи і від них відвертати ся, як від найгіршого наймерзенїйшого зла, від найбільшого нещастя. А більше єще треба нам жалувати за наші гріхи з любови до безконечної доброти Господа Бога, котрий так добрим Отцем, тілько для нас зробив, так нас любить, а перед всїм сам в собі так безконечно добрим і милим, так заслугує на нашу любов. Він нашим початком і найвисшою нашою цїлею. Він нашим спасенєм, нашим добром, нашою радостию. Він для нас тим, чим сьвітло для ока, чим воздух для грудий, чим житє для душі, чим душа для тїла. Поза Ним нема для нас анї щастя, анї добра, анї спасеня, поза Ним темна пропасть вічної смерти, безодня зла і нещастя. А в ту безодню веде гріх. Для того єсть над чим плакати, єсть чого жалувати та чого каяти ся.

Тож жалуймо щиро за наші гріхи і з боязни кари і з любови до Божої краси і доброти щиро сповідаймо ся перед отцем духовним, щоб Бог милосердний вернув нам сьвяту свою ласку з неба.

Закон Церкви наказує раз в рік сповідати ся як наказує раз в рік приступати до сьв. Причастия коло Пасхи. Але для здоровля душі, для певности спасеня треба частїйше сповідати ся і як найчастїйше причащати ся. Треба так жити, щоби як впаде ся в гріх, як найскорше висповідати ся і вернути до Божої благодати.

Віримо, що в Тайнї Єлеопомазаня через помазанє недужого сьв. єлеєм і молитву сьвященика відпускають ся тяжко хорому гріхи, єсли за них щиро жалує, а висповідати ся не може, відпускають ся і решткы гріхів по сповіди і гріхи простительні а часом дає ся і пільга в слабости.

Віримо, що в сьв. Тайнї Сьвященьства положенєм рук єпископа і єго молитвою удїляє ся на се вибраним християнам власть відправляти Службу Божу і справувати сьв. Тайни. Від самого Ісуса Христа неперерваним ланцухом переходить та сьв. власть з Христа на Апостолів, з Апостолів на їх наслїдників єписковів, від тих з рода в рід, з поколїня в поколїнє, аж до наших часів. Єпископство єсть повнотою сьвященьства. Сьвященик тим ріжнить ся від єпископа, що єпископ може передавати власть справованя сьв. Жертви і сьв. Тайн, а сьвященик тої власти не може передати другому християнинови.

Така сьвята католицка вселенська віра, поза котрою нїхто не може спасти ся. Держім єї кріпко, стараймо ся добре знати, стараймо ся, щоби дїти ю добре уміли, тревайме в нїй аж до смерти. Любім нашу сьв. віру цїлим серцем, будьмо готові заню і житє Богу в жертву принести. Умерти

за сьв. віру, умерти смертію сьвятих мучеників, се найбільша ласка, яку могла би нам дістати ся в удїлї. „Блаже́ни и҆згна́ни пра́вды ра́ди: ꙗ҆́кѡ тѣ́хъ є҆́сть цр҃твїе нб҃ное: Бл҃же́ни є҆стѐ, є҆гда̀ поно́сѧтъ ва́мъ, и҆жденꙋ́тъ, и҆ рекꙋ́тъ всѧ́къ ѕо́лъ глаго́лъ на вы лжꙋ́ще менѐ ра́ди. Ра́дꙋйтесѧ и҆ весели́тесѧ, ꙗ҆́кѡ мзда̀ ва́ша, мно́га на нб҃сѣ́хъ. (Мат. V. 10—12) Нема страшнїйшого гріха, як гріх проти віри. Стараймо ся ту віру передати і тим, котрі єї не мають, навчити тих, котрі єї не знають, утвердити в нїй тих, котрі в вірі слабими.

По смерти доперва зачинає ся наше житє, житє котре вічно буде тревати. Від того як додержимо віри, як витреваємо в Божій ласцї, залежить вічність щаслива, або нещаслива. Працюймож на те, щоб ми дістали ся до Божого царства, стережім ся гріха, умертвляймо пристрасти, працюймо над захованєм Божого закона, стараймо ся добрими дїлами заслугувати на ласку Божу, памятаймо о убогих, памятаймо о умерших, котрі в муках чистилища очікують хвилї вибавленя і допущеня до небесної слави. Молитвами, милостинями, постами, а передусїм Службами Божими за їх упокой стараймо ся їм принести зараду і охолоду в тих муках; упрошуймо їм допущеня до видженя Божого лиця, щоб і они нам колись помогли, коли по смерти будемо і ми ждати хвилї освободженя з мук чистилища. Але памятаймо, що до небесної слави можна дістати ся лишень через усильну і довгу працю над спасенєм душі.

Тайна супружества.

Одну з найбільших кривд яку роблять нашому народови протестанти і социялїсти в тім, що підкопують житє родинне. Протестанти підкопують єго тим, що відбирають Боже благословенє і Божу ласку. Супружество заключене перед протестанцким пастором або перед незалежним псевдо-сьвящеником не є важним супружеством, не має анї Божої благодати, анї благословеня сьв. Церкви, а до того при самім єго заключеню і молодець і дївчина допустили ся тяжкого гріха сьвятокрацтва принимаючи з рук сьвітского аґента або навіть нехриста або недовірка щось, що удавало сьвяті церковні обряди. Бо певно ви чули, що поміж тими протестанцкими попами, що незалежними називають ся, був і один такий, що не був охрещений, був жидом. Досить довго удавав сьвященика, дурив людий, Бога зневажав, тай вкінци мусїв утїкати, бо були би єго взяли до криміналу за ріжні нечесні дїла. А бідні наші люди йшли до него і до сповіди і перед ним вінчали ся.

Не дивота, що таке гей би супружество, то хиба як в пословици каже ся: лукавий вінчав їх, а чарівниця була за сваху.

Житє супружеске повинно бути сьвяте, так як цїле житє християньске. Сьвяті звязи, що їх сама рука Вседержителя Бога в небі навязала, лучать чоловіка з женою, родичів з дїтьми.

Для того то Ісус Христос зділав зі звязи мужчини з невістою сьвяту Тайну, то є одну з тих сїмох сьвятих установ, через котрі дає Бог сьвяту свою ласку з неба.

Так, як кожда Тайна, так і сьвяте супружество є в християньскім житю керницею, з котрої черпає християнин Божу благодать. Але так само як иньші Тайни, так і супружество дає Божу ласку лиш тодї, коли Божий закон захований, а християнин не ставляє перешкоди Божій ласцї. Супружество, в котрім муж і жена сьвято заховують Божий закон, стає ся в цїлім житю жерелом і нагодою Божого благословеня.

Християньска родина.

Добра, побожна жена є щастєм для мужа: она помагає єму тягарі житя зносити, сповняти з дня на день часом тверді обовязки, зносити терпеливо хрести, які єму Бог посилає і працювати над виживленєм і вихованєм дїтий на порядних людий. А в самім тім вихованю як важний має удїл добра, сьвята мати родини. Побожна, розумна невіста своїми науками і радами і приміром впливає на сина, на доньку так, що без єї ради нїчого не зроблять і в пізнїйшім вїцї. Як той ангел випрошує щоденними молитвами ласку для цїлої родини, а супокоєм, терпеливостю, любовю лагодить всї суперечки і єсли коли

зайдуть, сварнї і непорозуміня між отцем і дїтьми.

Отець родини з своєї сторони яко голова заряджує всїм, о всїм думає, всьо в ладї удержує і всїх дорогами щоденного християньского житя провадить до неба, бо якою би не була дорога нашого житя, все таки має до неба прямувати. А єсли сего не робить, то весь людский розум і людска слава і людске богацтво, сꙋета̀ сꙋе́тъ, всѧ́ческаѧ сꙋета̀. (Еккл. I, 2). Ка́ѧ бо жи́знь на́ша: па́ра бо є̑сть ꙗ҆́же къ ма́лѣ ꙗ҆влѧ́етсѧ, пото́мъ и҆счеза́етъ. (Яков IV, 15).

Отець родини працює, дбає о дочасні добра, щадить і думає о тім, що лишити дїтям, але не забуває, що вічне спасенє важнїйше від всїх дочасних дібр. Виховує синів на добрих робітників, на честних людий, котрі всюди зможуть дати собі раду, всюди сповнять свої обовязки і заслужать на честь і поважанє у людий, але перед всїм дбає отець о те, щоб ті сини були правдивими християнами, заховали аж до смерти віру і не дали ся звести злими прикладами на бездорожя невіри і неморальности.

Добрий муж для жени підпорою і радою і силою і помочію і приміром; для дїтий провідником і учителем і приятелем.

В такій християньскій родинї дїти суть благословеньством родичів, а родичі щастєм дїтий. Така родина має і дочасне щастє і певна є вічного спасеня.

Як би так в якім народї всї родини були християньскими родинами, то відай той на-

рід був би найщаслившим, наймогучійшим на сьвітї, а люди, котрих би такий нарід видавав, були би і щасливими людьми і пожиточними горожанами. Для того і я, братя мої дорогі, тою наукою о християньскій родинї, хочу закінчити се моє письмо, бо знаю, що від того, чи задержані суть Божі закони християньскої родини, дуже много в житю залежить.

Як подружати ся.

Памятайте о тім молоді вступаючи в стан супружеский. Молодцї! коли маєте вибирати товаришку на цїле житє, добре над тим застановіть ся і щиро помолїть ся Богу. То хвиля важна для вас, від неї залежить цїла будучність, цїле ваше щастє, цїла вартість вашої родини. Не вибирайте дївчини пустої, що не уміла сповнити обовязків своїх взглядом родичів, що без їх позволеня в сьвіт пішла на роботу. Хотяй би вам подобала ся з лиця, то річ пуста і переминаюча, бо єсли шукає лиш забави в житю, єсли думає лишень о красних одежах, о музиках, о танцях, не буде доброю женою, не принесе щастя.

Переконайте ся передовсїм, чи є совістна, чи побожна, чи уміє сповнити обовязок хотяй прикрий, чи уміє своє добро пожертвувати, чи господарна, чи ощадна, чи працьовита, чи буде доброю християньскою женою, чи буде доброю християньскою матерю.

І ви дївчата, заким постановите віддати руку і серце молодцеви, добре пізнайте єго, щоби вас не ошукали внїшні позори, щобисьте за добре золото не приняли сього, що може сьвітить ся і блищить, але не є золотом.

Передовсїм не забудьте много просити Бога о Єго сьвяте сьвітло з неба. Не оден молодець, що видає ся і розумним і просьвіченим і добрим, єсли неосторожно зближите ся до него, красний цьвіт вашої невинности поломить, забрукає, заким єще буде міг на марне розтратити цїлїсїньке віно вашого щастя. Будьте осторожні, з далека дивіть ся і не поступайте без ради отця і матери. Дивіть ся, випитайте ся, як той молодець молить ся, як в церкві заховує ся, яким сином для родичів, чи не легкий, чи не марнотравний, чи не грає в карти, чи є чоловіком чесним і гоноровим, одним словом, яким є християнином, яким буде чоловіком, яким буде вітцем.

Потреба спільних молитов.

А коли вже молоді подружать ся і разом стануть під вінцем, нехай від самого початку впровадять собі конечну християньскій родинї установу, спільних щоденних молитов і спільного читаня побожної книжки, хотяйби лиш в недїлї і сьвята. Та установа остереже їх від неодного непорозуміня і не від одної сварнї. Будуть цїле житє що дня

пригадувати собі хвилю, коли перед Богом присягали собі взаїмну любов; тими молитвами випросять з неба і спасеньє дочасне і Божу благодать. Спільні голосні молитви будуть їм що дня пригадувати Божий закон; легко їм буде задержувати мир з людьми і стеречи ся всяких ненавистий і сварнї і проклонів, котрі так псують житє християньске.

Потреба згоди.

Не знати звідки то походить, що поміж нашими людьми так трудно о згоду. Навіть там де сусїд від сусїда як в Канадї жиє о два, три кільометри, а часом навіть дальше, так часто поміж вами якісь непорозуміня і пльотки і сварнї а навіть урази і ненависти, що лїтами тревають. Аще же зависть горьку имате и рвеніе во сердцахъ вашихъ, не хвалитеся, не лжите на истину. Нѣсть сія премудрость свыше низходящи, но земна, душевна, бѣсовска. (Яков III. 14. 15).

Звідки поміж християнами сварнї, ненависти? то не житє християньске, то не Божа премудрість, що на людий з неба сходить: зависти, ненависти, сварнї, то якась мудрість плотяна, диявольска.

Чиж не лїпше було би жити в згодї і християньскій любови? Чиж не лїпше уступити, як спорити ся? Чи людска згода, чи християньска любов не єсть більшим добром від тої дурницї, о яку поміж вами йде.

В отченашу щоденнім говоримо: „остави нам довги наша, яко же і ми оставляємо

довжником нашим.“ А як же самі відпускаємо? Прикре слово, а навіть нехай і так буде тяжку образу лїгами задержуємо в серци і анї троха не памятаємо на слово апостола: Солнце да не зайдетъ во гнѣвѣ вашемъ (Єфес. IV. 26) і сейчас апостол додає: ниже дадите мѣста діаволу як би хотїв сказати, що як лиш сонце зайде а ти з ближним не поєднав ся до вечера, то разом з тьмою ночи на твою душу заходить тьма нечистої сили, котрій ти душу віддаєш, єсли в нїй плекаєш гнів до брата.

Потреба милостинї.

Житє ваше в Канадї дуже менї сподобало ся — широкий, розлягливий, далекий степ, а воздух так чистий, так здоровий — одно відай в тім житю прикре не лиш то, що церкви єще рідко, що мало сьвящеників; бо за Божою ласкою то всьо змінить ся; але відай в Канадї убогих і жебраків нема, котрим би можна милостиню давати.

Богу дякувати, що людям так поводить ся, що кождий як лиш хоче може собі заробити, що мало таких, котрі би жили з милостинї, але знаєте, братя, менї видає ся, що як християнин не має нїколи нагоди дати жебракови милостиню, то якось щось в житю бракує. І якжеж не мало би бракувати щось важного в житю, єсли християнин не має як сповняти того приказу Христа: ѿ сущихъ дадите милостыню (Лук. XI. 41.) і знова дадите

ми́лостыню, Сотвори́те Себѣ̀ влага́лища не ветша̑юща, Сокро́вище не ѡ҆скꙋдѣва́емо на небесѣ́хъ, и҆дѣ́же та́ть не приближа́етсѧ ни мо́ль растлѣва́етъ. (Лук. XII. 33). Христос наказує давати милостиню на те, щоби зібрати собі такий скарб, що анї злодїй єго не вкраде анї міль не зїсть.

Коли нема кому дати милостинї, коли не мож гроший своїх переложити з тої одної деревляної скринї, що в хатї стоїть до тої другої золотої скринї, що в руках Христових в небі для нас захована, то якжеж не має бракувати щось важного в житю?

Тож треба собі той брак заступити і бодай иньшими добрими дїлами любови ближнього, зберати собі заслугу милостинї в небі. Найкрасше може дїло християньске любови ближнього, то заховувати з усїми мир, коли блаженними назвав Христос тих, що є кроткими блаже́ни кро́тцыи, ꙗ҆́кѡ тїи наслѣ́дѧтъ зе́млю. (Мат. V. 5.) і блаженними, тих, що так поступають, що всюди мир приносять: Блаже́ннїи миротво́рцы, ꙗ҆́ко тїи сы́нове бо́жїи нарекꙋ́тсѧ. (Мат. V. 9).

Щасливий і блаженний той, що потрафить погодити сусїда з сусїдом, мир до хати принести поміж чоловіка і жінку, помирити ворогів, що від лїт не говорять взаїмно. І хтож не покусивби ся о так красне дїло, хтож з вас не забажає дістати з неба ту чудну назву Божої дитини, Божого сина?

Поступайте так, як приказав апостол всѧ́ка го́ресть и҆ гнѣ́въ і҆ ꙗ҆́рость и҆ клі́чь и҆ хꙋла̀ да во́зметсѧ ѿ ва́съ со всѧ́кою ѕло́бою, быва́йте же дрꙋ́гъ ко дрꙋ́гꙋ

бла́зи, милосе́рди проща́юще дрꙋ́гъ дрꙋ́гꙋ ꙗ҆́кѡже Бо́гъ во Хрїстѣ̀ прости́лъ є҆́сть на́мъ. (Єфес. IV. 31—32). Наслїдуймо Бога, як Божі дїти, жиймо в любови взаїмній, як і Христос полюбив нас і віддав житє своє за нас. Ми всї дїти одної родини, любім ся як братя, як братя з собою жиймо.

Майте довірє до сьвящеників.

Сьвящеників, братя дорогі, шануйте як отцїв, з вдячностю і любовю принимайте їх духовні услуги і помагайте їм в їх тяжкій працї. Будьте пересьвідчені, що йде їм лишень о добро ваших душ, працюють для Бога, для Ісуса Христа над спасенєм вашим. А їх услуги, їх праця має для християньскої душі таку неоцїнену вартість, що хотяй би навіть не з Христової любови давали то що дають, Боже слово і сьв. Тайни, то єще заслугували би на вашу вдячність, на любов, на повне довірє з вашої сторони.

Майте лишень віру Божу, розумійте лишень Божий дар, який всї маємо з рук сьвященика, бо і ми сьвященики і єпископи потребуємо сьвященика для відпущеня гріхів і для иньших сьв. Тайн; зрозумійте яку безконечну вартість має та власть сьвященика, що в імя Боже дїйсно відпускає гріхи, а не тяжко вам буде бути вдячними тим, котрі вам ту ласку з неба дають в імени Божім. Без сьвященика нема спасеня для християнина, бо нема відпущеня гріхів, бо нема Служби Божої, безкровної жертви Христової, котрою

випрошуємо собі ласку з неба. Без сьвященика нема причастия Пресьвятої Христової Крови, без котрої не воскреснемо до вічного житя.

Самі видите, кілько то потреба пожертвованя з сторони духовних Отців, щоби так далеко не раз їхати з услугами для християн з Божим словом і самі признайте, що сьвященики, котрі над вами працюють, працюють ревно і з пожертвованєм власного добра.

Є в Канадї сьвященики наші сьвітскі, вже їх є чотирох. Знаю їх ревність і дбалість о добро народа. Знаю, що таких сьвящеників бажаєте і для того буду старати ся єще нових вислати до Канади.

Є в Канадї і Отцї Василияни. Всюда я був в їх церквах, всюда з ними разом над вами працював. Кождого з них знаю від дуже давна і знаю, що удали ся до Канади на розказ своїх настоятелїв з чистим наміром працювати над спасенєм людских душ і для добра народа. Можете мати до них повне довірє і в кождій річи поступити так, як они вам говорять. Будьте їм вдячними за їх праці над вами.

Крім них суть і ті ще Отцї, котрі будучи родом з иньшого народа і иньшого обряду, упросили собі у Сьвятїйшого Отця, позволенє перейти на наш обряд, щоби для наших людий працювати. Навчили ся нашої бесїди, навчили ся нашого обряду, щоби здобути собі ваше довірє і щоб вас ратувати. Чомуж би ви не мали принимати з вдячністю

услуг духовних, які вам несуть з християнською любовю ближнього. Любіть їх, шануйте, будьте для них вдячними, бо они на се заслугують.

Як довго нема в Канадї тілько сьвящеників, щоби могли заспокоювати всї духовні потреби наших людий, шукайте де і як можете сповідати ся і бути на Службі Божій. Лиш уважайте, щоби сповідати ся лиш у такого сьвященика, котрий може сповідати і має власть дати розрішенє.

Сьвятковане сьвят.

Памятайте, що одним з важних обовязків християнина є, день сьвятий сьвятити. Се заповідь Божа, а відповідає єї церковна заповідь, котра приказує Служби Божої і науки духовної в недїлю і сьвято слухати.

На фармах, по більшій части не маєте жадної трудности вздержувати ся від тяжкої роботи і в недїлї і в сьвята. Труднїйша річ з вислуханєм Служби Божої. Сповненє сего обовязку є лишень тогди можливе, коли є так близько до церкви в котрій Служба Божа відправляє ся, що можете до церкви піти чи поїхати без великого труду; коли є так далеко або так зла дорога, або таке веремя, що було би дуже прикро до церкви піти, можна лишити ся дома. Також можна в дома когось лишити в часї відправи в церкві, коли не можна самої хати лишити. Обовязок бути на

Службі Божій в неділї і в сьвята є обовязком тяжким. Тяжко грішить, хто єго не заховує, має гріх смертельний, хто міг до церкви піти, а не пішов.

Дїтий також від семого року житя, то є від хвилї, коли зачинають розуміти що приказане, а що заказане, мють також обовязок до церкви ходити в неділї і сьвята. Родичі відповідають за те, єсли дїтий з собою до церкви не беруть і дїтий не навчать того, що є обовязком християнина. Чим рідше буває в церкві Служба Божа, тим є річ важнїйша, щоби всї дїти були в церкві. Инакше могли би вирости і не знати, що церков, що Божий закон, що віра сьвята.

Для робітників, що працюють по містах, в фабриках, чи при иньших роботах, буває може річ лекша бути в неділю на Службі Божій, але значно труднїйше всї сьвята так сьвяткувати, щоб вздержати ся від тяжкої роботи.

Як в містї є наша церков, то що до неділї майже нема трудности, хиба би робітник жадного не міг знайти иньшого зарібку, як лиш такий, на котрий треба цїлїсїнький тиждень працювати, не винявши неділї. Мав би в такім случаю однак обовязок шукати иньшого зарібку.

Инакше що до сьвяткованя сьвят, бо відай нїгде в Канадї не знайде ся такої роботи, в котрій би доволї можна в руске сьвято залишити працю. Для того мож сьміло сказати, що наші робітники на чужинї є все

увільнені від сьвяткованя сьвят. Коли могуть однак, то повинні бодай Різдво і Йордан сьвяткувати. Инші сьвята були би гей би перенесені на неділю. І добре би було памятати о них в неділю.

Як своєї церкви де нема, то треба в неділю бодай помолити ся в часї Служби Божої, коли править ся в якій небудь католицкій церкві, чи французкій, чи нїмецкій, чи англїйскій. Лиш треба би уважати, щоб нїколи не вступити до жадної з церквей анї протестанцких, анї православних.

Заховуванє постів.

Від посту є звільнений робітник, котрий не може знайти пісної страви без тяжкого труду, або великого коштy. Фармарі хиба рідко є в такім положеню. щоб не мали набілу, муки, яєць і щоби були змушені їсти мясо в пісний день, хиба де в дорозї лучило би ся таке, що зовсїм не можна би нїчо иньшого знайти, крім мяса.

Знайте добре що однак сьвятий піст не обовязує так стисло, як нарід в Галичинї строго давні пости придержує. Знайте, що 1891 р. відбув ся у Львові великий синод провінциональний, котрий звільнив від давної строгости посту. Для вашої відомости подаю ту рішеня того нашого Собора. Передовсїм Отцї Собора хвалять пости строгі так, як наш нарід подекуди заховує і тепло заохочує лю-

дий до заховуваня давних постів в цїлій їх строгости. Зі взгляду однак на слабі в наших часах здоровля, як не менше на ту обставину, що многим людям піст є дуже прикрим і тяжким і много навіть не злих християн не мають вже того ревного і горячого духа, що давно, Синод так постановив:

В цїлий великий піст, в Филипівку перед Рождеством Христовим, в Петрівку і Спасівку треба заховувати стислий піст без мяса во всї понедїлки, середи і пятницї. Навіть в ті дни вільно їсти набіл; в иньші чотири дни тижня то є ві второк, четвер, суботу і недїлю вільно їсти і мясо, а за то позволенє їсти мясо, має кождий християнин відмовити перед обідом і перед вечерою 5 (пять) Отче наш і 5 (пять) Богородице Дїво.

В недїлю сирну, по мясопустній недїли постить ся так само як в великий піст. В перший тиждень великого посту і в великий страстний тиждень не позволяє Синод на мясо — а в понедїлок, середу і в пятницю не позваляє і на набіл; в тих двох тижнях в понедїлок, середу і пятницю треба сушити без набілу — а ві второк, четвер, суботу і недїлю позволено їсти з набілом, але без мяса.

Так само перед синодом як і по синодї не вільно мяса їсти ві всї середи і пятницї цїлого року, в праздник Усїкновеня Чесної Глави сьв. Иоана Хрестителя і в праздник Честного Хреста; в навечериє Рождества і Богоявленя. Рівнож не змінив синод загальницї, в котрій вільно їсти мясо і в середу і в пятницю.

Тих всїх звільнень, на які позволив львівский Синод, можете сьміло в Канадї уживати, а в случаю, наколи би котрому з вас видавало ся, що і такий піст для него за строгий, повинен порадити ся отця духовного і представити єму свою трудність.

Уживаючи однак так великих звільнень від строгости поста, не забувайте, що той робить лїпше, хто більше постить. Піст і молитва для людскої душі, то так, як ті два крйла, що єї до неба взносять; піст і молитва, се для нас дорога до неба, се дорога до осягненя від Бога всїх ласк і всїх дарів потрібних. Хто уміє добре молити ся і хто уміє сьвятим постом умертвляти тїлесні пристрасти, той певно буде добре по християньски жити і осягне надгороду призначену тим, що Богу вірно служать і Єго люблять цїлим серцем.

Бог дав вам в Канадї много дочасних дібр. Уживайтеж їх добре і будьте Богу вдячними; вірністю і любовю відплачуйте ся Єму за Єго дари.

Будьте добрими горожанами.

Будьте також вдячними для краю, котрий вас приняв і дав вам можність нового, ширшого і лучшого житя. Будьте добрими горожанами Канади, будьте правдивими, щири-

ми і добрими канадийчиками. Не забувайте бесїди, яку вам дїди і прадїди передали в спадщинї. Держіть ся всїх добрих старих руских звичаїв. Не встидайте ся анї рускої мови, анї руского обряду, голосно признавайте ся до того, що ви Русинами, лиш старайте ся поступованєм своїм з'єднати і собі і народови поважанє і славу у людий. Анї наш обряд, анї наша бесїда не перешкаджає вам в нїчім бути добрими, привязаними до краю і о добро краю дбалими горожанами Канади.

Жиєте під панованєм короля Анґлїї, будьтеж для него щирими і добрими підданими. Жиєте під свобідною і мудрою управою краєвого і провинціональних правительств. Шануйтеж управу і устави Канади. Виконуйте також всї права свобідних горожан; беріть удїл в житю публичнім і полїтичнім. Розвагою, солїдарністю, сильними пересьвідченями і привязанєм до сьв. віри можете з'єднати рускому народови і славу і силу. Не лишень для себе, але і для цїлої Канади можете примнажати дочасного добра, бо чесна праця кождого горожанина є добром цїлого краю, а праця публична і полїтична має на оцї передовсїм загальне добро всїх, а на другім місци добро кождого з окрема.

А ві всїх працях і змаганях перед всїм старайте ся о поміч з неба, не забувайте, що „всѧ́ко даѧ́нїе бла́го и҆ всѧ́къ даръ соверше́нъ свы́ше є҆́сть сходѧ́й ѿ ѻ҆тца̀ свѣ́тѡвъ“. (Яков I, 17). В Божих руках цїла наша будучність, в Божих руках

наше щастє і наше житє. З Божим благословенєм і Божою ласкою можемо всьо осягнути, а без Бога нїколи до нїчого не дійдемо. Любім Єго, служім Єму вірно, щобисьмо колись могли оглядати безконечну красоту Єго лиця і могли з ангелами і сьвятими Єму славу, честь і поклоненє возсилати Отцю і Сину і сьв. Духу, нинї і присно і во віки віков. Амінь.

Писано в Лаврові в лютім, року 1911.

Друковано в Жовкві у оо. Василиян.

+ Андрей Митрополит

ЗМІСТ.

	Стор.
Вступне слово	3
Найбільша потреба	4
Найбільша потреба канадийских Русинів	4
Найбільший клопіт	5
Одна просьба	7
До молодїжи в середних і висших школах	8
Віра загрожена	9
Серафим, що удавав Єпископа	11
Чотири ріжні науки що до єпископства	12
Як люди наші приняли Серафима?	16
Незалежні	17
Упавший в руки розбійників	18
Як маємо з незалежними поступати?	20
До незалежних	21
Як деякі мудрійші з незалежних попів поступили?	23
Що пишуть по ґазетах	25
Ображає руский нарід	27
Красна назва	28
Що еще сказав пан секретар?	30
Церкви православні, шизма	31
Власть до сповіди	32
Французи	34
Запис церквей	36
Треба нам о єпископа молити ся	40
Обовязок утримувати сьвященика	43

Стор.

Потреба школи 46
Спис людности 48
Дбайте о дїти 50
Яких потреба учителїв? 51
Школи Сестер Служебниць 54
Кулї, карти, горівка 54
Бридка гра 56
Велика рана 57
Соцыялїсти 58
Злі книжки і часописи 62
Добрі книжки 65
Правди віри 68
Сьвяті Тайни 71
Тайна супружества 77
Християньска родина 78
Як подружати ся 80
Потреба спільних молитов 81
Потреба згоди 82
Потреба милостинї 83
Майте довірє до сьвящеників 85
Сьвятковане сьвят 87
Заховуване постів 89
Будьте добрими горожанами 91